

ZAPISNIK

sa Šeste sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore,
održane 17. marta 2021. godine

Sjednica je počela u 11.05 časova.

Predsjedavao je Vladimir Joković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Dejan Đurović, Simonida Kordić, Zdenka Popović, Danilo Šaranović, Miloš Konatar, Petar Ivanović, Damir Šehović, Amer Smailović i Raško Konjević.

U skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika, poslanicu Jovanku Bogavac zamijenio je poslanik Branko Radulović, a poslanike Dragicu Sekulić i Nikolu Rakočevića, poslanici Predrag Sekulić i Suzana Pribilović.

Sjednici su prisustvovali: Milojko Spajić, ministar finansija i socijalnog staranja, Janko Odović, državni sekretar u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja i Ivana Gudović, savjetnica u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Na sjednici je održano

KONTROLNO SASLUŠANJE

ministra finansija i socijalnog staranja u vezi sa nedavno realizovanim zaduživanjem države od 750 miliona eura, putem emisije euroobveznica na međunarodnom tržištu.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković, u uvodnom obraćanju podsjetio je da je, na osnovu člana 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet na Prvoj sjednici, održanoj 28. decembra 2020. godine, jednoglasno, podržao inicijativu poslanika Damira Šehovića (broj 00-63-7/20-48), koja je podnijeta 18. decembra 2020. godine, i donio odluku o kontrolnom saslušanju ministra finansija i socijalnog staranja, na navedenu temu.

Podsjetio je da je Odbor odluku o kontrolnom saslušanju donio prije izmjena Poslovnika Skupštine, koje su se, između ostalog, odnosile i na dio koji se tiče parlamentarnih saslušanja. S tim u vezi podsjetio je da je **članom 76 Poslovnika** definisano: da članovi odbora mogu postavljati pitanja licu pozvanom za saslušanje samo u vezi sa temom saslušanja; da o vremenu trajanja rasprave i učešću pojedinog člana odbora odlučuje odbor, i da se mora omogućiti da u raspravi učestvuje po jedan poslanik iz svakog poslaničkog kluba, koji to želi; da predstavnici civilnog sektora, ukoliko su zainteresovani, mogu prisustvovati sjednici odbora na njihov zahtjev, uz saglasnost predsjednika odbora; i da se kontrolno saslušanje, po pravilu, snima se fonografski. Takođe, podsjetio je da je **članom 77 Poslovnika** definisano: da predsjednik odbora predlaže zaključke povodom saslušanja; da se Odbor izjašnjava o izvještaju i predloženim zaključcima i podnosi Skupštini na usvajanje; i da nadležni odbor prati realizaciju usvojenih zaključaka, sačinjava izvještaj i dostavlja Skupštini.

Predsjednik Odbora obavijestio je članove, da sjednici Odbora, u skladu sa Poslovníkom, bez prava učešća u raspravi, prisustvuju Janko Odović, državni sekretar i Ivana Gudović, savjetnica u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja.

Dogovoreno je da se radi na način da poslanici postave pitanja i komentare a da ministar finansija i socijalnog staranja da odgovore, kao i da se, ukoliko se za tim ukaže potreba, održi i drugi krug rasprave. Takođe, dogovoreno je da obraćanje poslanika traje do 10 minuta, uz eventualni karatak produžetak vremena, kao i da obraćanja idu na način - poslanik parlamentarne manjine/ poslanik parlamentarne većine. S obzirom da je poslanik Damir Šehović, inicijator saslušanja, dogovoreno je da on prvi uzme učešće u raspravi.

* * *

Poslanik Damir Šehović, ocijenio je da je ovo najvažnija tema od kada je formirana nova Vlada, budući da se radi o najvećem pojedinačnom zaduženju u istoriji Crne Gore, o najvećem pojedinačnom zaduženju realizovanom od strane nove Vlade, i o temi za koju su javnost i Parlament pokazivali interesovanje. Takođe, ocijenio je da su određene stvari u vezi sa postupkom zaduživanja opšte poznate, ali i da ima onih koje nijesu, te da je potrebno uputiti pitanja kako bi se iste dodatno osvijetlile kroz odgovore ministra finansija i socijalnog staranja. Predstavio je poznate stvari na način da je Vlada u 72-om satu mandata, bez znanja Parlamenta, poslanika i javnosti, bez ozbiljnih analiza, i kako je to saopštio predsjednik Vlade, bez ijednog podatka već tajno i organizovano, zadužila brže i više od bilo koje druge Vlade, za 890 miliona eura, zajedno sa kamatama. Iskazao je mišljenje da je cjelokupan aranžman „licemjerman“, jer je realizovan od strane Vlade koja je kritikovala politiku pretjeranog zaduživanja prethodne Vlade, kao i da aranžman nije povoljan, jer su sve emisije realizovane od strane zemalja regiona znatno povoljnije nego što je slučaj Crne Gore, čak su i emisije država koje imaju isti kreditni rejting kao Crna Gora, takođe, povoljnije. Ukazao je da je, prije mjesec dana, Srbija emitovala milijardu eura obveznica po kamatnoj stopi 1,65%, Sjeverna Makednija, 700 miliona po stopi od 1,625%, Hrvatska 2 milijarde po stopi 1,1%, Slovenija je izvršila emisiju obveznica po negativnoj kamatnoj stopi, i Albanija koja je, sa istim kreditnim rejtingom u trenutku emisije kao Crna Gora (B+), emitovala obveznice po stopi 2,3%. Crna Gora je u septembru 2019. godine emitovala obveznice po stopi 2,55% da bi novo zaduženje, za koje se kaže da je uspješnije od ostalih, bilo realizovano po stopi 2,87%. Istakao je da se na osnovu ovih podataka može utvrditi da je navedeno zaduženje nepovoljnije u odnosu na sve zemalje regiona i u odnosu na zemlje koje imaju isti kreditni rejting kao i Crna Gora. Iskazao je mišljenje da je navedeno zaduženje nepotrebno u ovolikom iznosu, i da vjeruje da će današnja rasprava pomoći da se dođe do konkretnih zaključaka koji će pokazati da Crna Gora nije trebala i nije morala da se zaduži u cjelokupnom iznosu od 890 miliona eura, odnosno 750 miliona eura bez kamata, već da je bilo moguće realizovati znatno manje zaduženje i time uštedjeti novac građana Crne Gore. Iskazao je sumnju da je cijeli aranžman proceduralno sporan, o čemu su prethodnih mjeseci govorili ne samo predstavnici parlamentarne opozicije nego i predstavnici pralamentarne većine. Iskazao je očekivanje da će današnja rasprava dati odgovore koji će omogućiti da se razumije zašto se ministar finansija i socijalnog staranja opredijelilo da zaduži državu više nego što je to uradio bilo koji prethodni ministar.

Poslanika Šehovića je interesovalo koliko je novca zatekla nova Vlada na Glavnom računu državnog trezora i u depozitima kod Centralne banke Crne Gore (CBCG) jer od toga

zavisi da li je Vlada morala da požuri u ovo zaduženje i da li je mogla da to uradi transparentnije. Podsjetio je da je predsjednik Vlade saopštio da je na računu bilo oko 50 miliona eura, a da je ministar finansija i socijalnog staranja, u prethodnim izjavama, saopštio da je zatečeno oko 60 miliona eura. Saopštio je da će ovo pitanje dostaviti ministru u skladu sa članom 5 Poslovnika, očekujući da odgovor bude dostavljen u pisanoj formi u poslovničkom roku. Na osnovu činjenica koje su mu poznate kao članu prethodne Vlade, iskazao je uvjerenje da je na računu bilo više novca nego što je to saopšteno, te da se nijesu morali ubrzavati postupci zaduživanja od 890 miliona eura i to bez rasprave na Vladi, u Parlamentu i u javnosti.

Takođe, interesovalo ga je na osnovu kojih podataka se došlo do informacije da je Crnoj Gori potrebno zaduživanje od 750 miliona eura, a ne 520 miliona eura koliko je navedeno u svim zvaničnim Vladinim dokumentima, i u nekim koje je ministar finansija i socijalnog staranja potpisao. Ukazao je da je u dokumentima navedeno da su nedostajuća sredstva 520 miliona eura, i pozvao ministra da ga upozna sa dokumentom na osnovu kojeg se može utvrditi da su nedostajuća sredstva 750 miliona eura. Iskazao je mišljenje da, ukoliko se utvrdi da ne postoji nijedan dokument koji pokazuje da su nedostajuća sredstva 750 miliona eura, može se zaključiti da je, zbog 230 miliona eura većeg zaduženja nego što su nedostajuća sredstva, država oštećena za 7,1 milion eura po osnovu kamata na godišnjem nivou koja se plaća za iznos nepotrebnog zaduženja i dodatnog 0,5 miliona eura po osnovu provizije investicionim bankama.

Na kraju, postavio je tri pitanja. Prvo, da li su tačne izjave ministra da nijedan euro od zaduženja neće ići na tekuću potrošnju, ili predsjednika Vlade prema čijim riječima ne bi bilo plata i penzija da nije bilo navedenog zaduženja. Drugo, kako ministar komentariše činjenicu da su investitori dovedeni u „zabludu“ sa prospektom koji sadrži konstatacije i Vladine politike koje nova Vlada ne podržava, a u kojem je, između ostalog, predviđeno da će Vlada izgraditi 55 mHE, da će nastaviti projekat ekonomskog državljanstva, da će privatizovati Luku Bar, a poznato je prema izjavama visokih Vladinih funkcionera, da to nije opredeljenje nove Vlade, pri čemu je stavljen potpis ministra na dokument iza kojeg suštinski Vlada ne stoji. I treće, zbog čega ministar nije odgovorio na pitanje koje mu je uputio u skladu sa članom 50 Poslovnika, a kojim ga je pitao da li su plaćeni avioni za kompaniju „To Montenegro“ u iznosu od 21 miliona dolara, ukoliko jesu, sa koje pozicije su plaćeni, da li je zbog tog aranžmana povećan budžet resornog ministarstva za 20 miliona eura, ocjenjujući da je time ministar, u odnosu na januar i februar, prekoračio ovlašćenja i izašao iz zakonskog okvira od 1/12 definisane članom 37 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković, podsjetio je na pravila kontrolnog saslušanja definisana Poslovníkom Skupštine u dijelu da se pitanja mogu postavljati isključivo u vezi sa temom saslušanja.

Poslanik Branko Radulović, iskazao je očekivanje da će se današnjom raspravom doći do istine i konsenzusa u vezi sa načinom upravljanja javnim finansijama na globalnom nivou. U svom izlaganju osvrnuo se na činjenicu da je Ustavom Crne Gore definisano da Skupština kao vrhovni organ, odnosno poslanici koji se biraju direktno, čime svaki od njih predstavlja oko 4.000 ljudi, raspisuju javne zajmove i odlučuju o zaduživanju Crne Gore. Ocijenio je da je prethodna vlast, ne uzimajući u obzir mišljenje svih strana, Vladi dala bezgranično ovlašćenje o iznosu zaduživanja, i time prekršila Ustav. Podsjetio je da se shodno Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, usljed nastanka izmjena primitaka ili izdataka, isti moraju uravnotežiti u tekućoj

godini, odnosno izvršiti rebalans budžeta, zbog čega su prethodna ali i nova vlast to trebalo uraditi nekoliko puta, te da se danas ne bi raspravljalo da li su rezerve bile 50, 60 ili 282 miliona eura. Ukazao je da poslanici, kao ni građani Crne Gore, ne znaju koliko su iznosile rezerve države, zbog čega se aktivnosti prethodne vlasti, ali i nove tokom prošle godine, mogu ocijeniti da su protivzakonite i protivustavne. Saopštio je da se upravo kroz raspravu o usvajanju izmjena budžeta za prethodnu godinu moglo pratiti i potom zajedno dogovarati o iznosu zaduženja, kao i o daljoj ekonomskoj, socijalnoj, ali prije svega, i zdravstvenoj politici države. Ocijenio je da se, umjesto toga, sprovelo diskreciono pravo prethodnog premijera i njegove Vlade ali i sadašnjeg premijera i ministra finansija i socijalnog staranja, te da se postavlja pitanje sa kojim pravom raspolažu građanima Crne Gore. Shodno tome iskazao je mišljenje da su prekršeni Ustav, zakoni, kao i svaka dobra i ljudska praksa, i da pripremanje i ugovaranje zaduženja za svega dva dana znači da je Vlada bila u kontinuitetu. Posebno je zamjerio ministru na nesagledavanju stvari u širem kontekstu.

Poslanik Radulović, saopštio je da u svijetu postoji hiljade inicijativa, od kojih su neke već realizovane ili će biti realizovane, a odnose se na to da najbogatije zemlje, npr. Rusija, Kina, Saudijska Arabija, ali i G20, Evropska unija, opraštaju dugove najsiromašnim zemljama i zemljama koje su u kolapsu, te da se mora priznati da je Crna Gora pred ivicom kolapsa. Iskazao je mišljenje da je sa ovim zaduženjem crnogorska pozicija uništena jer je trebalo obezbijediti iznos novca dovoljan za prvi kvartal godine i ništa više preko toga. U odnosu na valutni rizik sugerisao je da ne treba sada vršiti realizaciju jer će vrijednost dolara i dalje padati, pri čemu je 19% duga u dolarima, a FED smanjuje čak i kamatne stope na obveznice. Istakao je da u periodu ekonomske duboke recesije, kakav je danas, treba monetarna ekspanzivna politika, odnosno da banke štampaju novac, te da postoje primjeri kako pojedine države izdvajaju od 10 do 15 hiljada dolara po glavi stanovnika da bi izašle iz ekonomske krize. S obzirom na navedeno, postavio je pitanje kako će Crna Gora izaći iz krize ako je u odnosu na te zemlje u ekonomskom zaostatku a nije ni na njihovom nivou tehnološkog razvoja. Kada je zemlja u takvoj situaciji, tada investitori ne kupuju akcije već ulažu u zlato i obveznice, jer je bolje imati novac u državi nego u bankama u kojima bi obezvrijedio. Izuzetno važan aspekt je postojanje velike likvidnosti, zbog čega nova Vlada može znati da ćete poslije tri ili šest mjeseci obezbijediti novac u jedan dan po osnovu obveznica, ali da je razočaran postupkom pregovaranja. Kada je u pitanj kreditni rejting, saopštio je da agencija Standard&Poor's pravi metodologiju prema deset kriterijuma, pa rejting zavisi i od političkog sistema, te je iskazao mišljenje da je kreditni rejting države pao jer nova Vlada nije reformska.

Na kraju, ukazao na potrebu da se u odlučivanju uzimaju u obzir mišljenja drugih strana, i iskazao želju da se preispita cjelokupni postupak zaduživanja, prvenstveno zbog Crne Gore ukoliko se teži da budemo reformisti.

Poslanik Raško Konjević, na početku izlaganja zatražio je da ministar saopšti podatke o stvarnim izadcima po osnovu člana 37 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti u prethodnoj fiskalnoj godini za Ministarstvo finansija i Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Interesovalo ga je da li je ministar poštovao interne procedure i pravila u kompanijama u kojima je prethodno radio, i u vezi sa tim podsjetio da upravo Ustav Crne Gore predstavlja osnovna načelna pravila koje je Skupština u obavezi da poštuje, kao i svi organi i institucije na koje se on odnosi. Istakao je da je, uz poštovanje prema ministrovj biografiji, evidentno da se ministar nije bavio javnim finansijama te da je postojanje arogancije u njegovim prethodnim izjavama koje su se odnosile

na poslanike nepotrebno. Iskazao je ubjeđenje da ministar ima partnere u radu među članovima Odbora, te da će se na raspravama ovog Odbora najmanje pričati o politici a najviše o stvarima koje se tiču svih građana. Saglasio se sa poslanikom Radulovićem u pogledu licemjerstva, ali i iskazao mišljenje da je takođe licemjerno ako se ne glasa za određeni akt a onda se kasnije podrži primjena tog propisa, kao što je slučaj da je sadašnja parlamentarna većina, a koja je formirala novu Vladu, glasala u junu 2020. godine protiv Odluke o izmjenama i dopunama odluke o zaduženju Crne Gore za 2020. godinu. Podsjetio je da je poslanik Radulović citirao član 82 Ustava u dijelu koji se odnosi na raspisivanje zajmova i odlučivanje o zaduženju, i istakao da to jasno ukazuje da niko drugi ne može imati tu nadležnost osim Skupština.

Poslanik Konjević, saopštio je da mu je dostavljena tražena dokumentacija povodom navedene teme, među kojom se nalazi i informacija koju je ministar uputio Vladi na saglasnost 7. decembra 2020. godine. Saopštio je da je prema informaciji navedeno sljedeće: „...cilj ministarstva finansija nadležnog za poslove finansija je da obezbijedi što povoljnije zaduženje koje će karakterisati duža ročnost i što je moguće niža cijena, na osnovu analize tržišta koja je sprovedena u saradnji sa bankama...“, dok je u drugom dostavljenom dokumentu navedeno da su angažovane četiri renomirane banke čija je cijena usluga, prema riječima poslanika Šehovića, iznosila 1,5 milion eura. U vezi sa tim, interesovalo ga je kada je urađena analiza tržišta, koje banke su je radile i ko je angažovao banke za tu analizu tržišta. Takođe, saopštio je da je prema informaciji navedeno: „...imajući u vidu situaciju na tržištu, ali i činjenice da predviđanja pokazuju da bi se kamatna stopa u narednom periodu mogla povećati...“, interesovalo ga je da li su se predviđanja ostvarila, posebno da li su se ostvarila za zemlje sa kreditnim rejtingom kao što ima Crna Gora, s obzirom da nije dostavljena analiza tržišta kao ni predviđanja banaka o kojima se govorilo u decembru 2020. godine. Podsjetio je da je g. Milojko Spajić, 4. decembra 2020. godine, glasovima parlamentarne većine i objavom u Službenom listu Crne Gore, izabran za ministra finansija i time stekao ustavno i zakonsko pravo da se bavi ovim poslovima. Stoga, interesovalo ga je kada je ministarstvo nadležno za poslove finansija uspjelo da angažuje četiri renomirane banke, da li za vikend, odnosno 5. ili 6. decembra 2020. godine. Ocijenio je da su datumi izuzetno važni jer smatra da je nevjerovatno da se cijela procedura, koja obuhvata pripremu cijelog prospekta, pregovaranje sa bankama, kao investicionim savjetnicima, i pregovaranje sa pravnom kućom, kao pravnim savjetnikom, može završiti za jedan radni dan.

Dalje, saopštio je da je u informaciji navedeno i: „...u saradnji sa bankama i pravnom kućom ministarstvo nadležno za poslove finansija krajem novembra i početkom decembra 2020. godine radilo je na finalizaciji potrebne dokumentacije, u prvom redu, prospekta...“. U vezi sa tim, interesovalo ga je da li je ministar lično učestvovao u komunikaciji sa bankama i pravnom kućom. Podsjetio je da je riječ o pravnoj kući koja je angažovana krajem novembra i početkom decembra, a da mu je dostavljen ugovor, zaključen sa pravnim savjetnikom, koji ima djelovodni pečat nadležnog ministarstva na datum 7. decembar 2020. godine jer je jedino tada bilo moguće uspostaviti obligacioni odnos sa pravnom kućom za angažovanje na datim poslovima. Ocijenio je da je ugovor urađen u skladu sa zakonskom procedurom tj. shodno pravu direktne pogodbe u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. Podsjetio je da je za potpisivanje ovog ugovora, ministar bio u obavezi da dobije saglasnost Vlade, a da je ta saglasnost dobijena 7. decembra 2020. godine, dok je u materijalu navodeno da je pravna kuća zajedno sa bankama krajem novembra i početkom decembra 2020. godine radila na finalizaciji potrebne dokumentacije. U vezi sa tim, ukazao je da ministar nema pravo, kao neovlašćeno lice, još manje pravni savjetnici ukoliko nije zaključen ovakav ugovorni odnos sa nekom pravnom kućom, da se bave javnim

finansijama države. Saopštio je da na Vladinom sajtu nije primjetio da postoji neki ugovor koji je prethodni ministar finansija potpisao za ovaj posao, ali ukoliko jeste ocijenio je značajnim da se sa tim upozna javnost, a ne samo sa dokumentima koje je potpisao sadašnji ministar.

Dalje, saopštio je da je u informaciji, takođe, navedeno: „...u cilju pripreme dokumenta o zemlji, odnosno prospekta, i prikupljanja svih potrebnih podataka, 1. i 2. decembra 2020. godine održani su sastanci između predstavnika četiri banke, pravnih kuća, ministarstva nadležnog za poslove finansija i CBCG...“. U vezi sa tim, interesovalo ga je shodno kojem ovlašćenju su dolazile četiri banke, da li su 1. i 2. decembra imale potpisan ugovor sa Vladom, s obzirom da je zaključcima od 7. decembra Vlada ovlastila ministra da potpiše ugovor sa njima, te ko je prisustvovao sastanku u ime ministarstva nadležnog za poslove finansija, odnosno da li je sadašnji ministar tada prisustvovao kao građanin, ili je eventualno prisustvovao kolega iz Vlade. Ukazao je da postoji potreba da se insistira na ovim datumima jer postoje formalno-pravne stvari koje se moraju ispoštovati. Takođe, ukazao je da je na osnovu navedene informacije jasno da su određena pravna lica bila angažovani prije nego što je ministar dobio ovlašćenja za sprovođenje nekog pravnog posala, tj. prije 7. decembra 2020. godine. Saopštio je da je u dostavljenim materijalima navedeno: „...Vlada Crne Gore, 7. decembra 20120. godine, razmotrila je informaciju o polaznim osnovama za realizaciju emisije obveznica koje će biti izdate na međunarodnom tržištu u 2020. ili 2021. godini i na osnovu toga donijela sljedeće zaključke...“, te da se ministar Spajić, u tačkama 5, 6 i 7 tih zaključaka ovlašćuje za potpisivanje. U vezi sa tim, iskazao je mišljenje da ne postoji problem ukoliko je ovo urađeno u saradnji sa prethodnim ministrom finansija, jer smatra da državne institucije treba da imaju neku vrstu kontinuiteta u radu, ali da vidi problem u tome što niko od poslanika, i opozicije i vladajuće većine, a koji imaju izvorno pravo da odlučuju o zaduženju, nijesu bili informisani. Ukazao je na potrebu da se i prilikom izrade Zakona o Skupštini mora tačno utvrditi način na koji će administracija da funkcioniše u tranzicionom periodu. Podsjetio je da je ministar izjavio da je povećanje tražnje za obveznicama u trenutku kada ih je država izdala, rezultat stepena povjerenja u novu Vladu, pa je poslanika Konjevića interesovalo kako ministar komentariše činjenicu da agencija Standard&Poor's u postupku kada snižava kreditni rejting, između ostalog, u jednom od kriterijuma je istakla da je izazov za novu Vladu njena nestabilnost. U odnosu na prvo pitanje koje je postavio ministru, saopštio je da je, prema podacima sa kojima raspolaže, zbirno izvršenje za dva navedena ministarstva na kraju 2020. godine iznosilo oko 220 miliona eura ili između 200-250 miliona eura, što pokazuje da je 1/12 na nivou januara i februara, a koju je ministar odredio, između 20-21 miliona eura. U vezi sa tim istakao je, ministar ne može rješenjem duplo povećavati potrošnju u martu za nadležno ministarstvo probijajući limit od 1/12, jer Zakon jasno definiše da može biti do 1/12, odnosno da možete smanjiti iznos ali ne možete povećavati preko tog limita.

Na kraju izlaganja, iskazao je stav da treba svi zajedno da učimo o javnim finansijama ali i o pravu, i sugerisao ministru da što prije uči o pravu jer u nekim segmentima posla možete doći u određenu vrstu izazova.

Poslanik Dejan Đurović, saopštio je da je današnji protest prevoznika upravo upućen ministru finansija i socijalnog staranja i predstavlja ozbiljno pitanje kojim se ministar mora baviti jer će se isti nastaviti, a od narednih postupaka zavisi koliko će trajati. Ukazao je da nije sporno što se nova Vlada odlučila za zaduživanje s obzirom na stanje u državi koje je ostavila prethodna vlast, kao i da je poznato da će dio zaduženja ići na otplatu kredita iz prethodnog perioda, u

okviru kojeg je zaduženje iz 2010. godine sa kamatnom stopom od 6%, te da ga interesuje namjena drugog dijela zaduženja i na bazi kojih dokumenata ili analiza i projekcija je utvrđen taj iznos zaduženja. Ocijenio je da je realizacija cijelog projekta, kao i emisija obveznica, obavljena „pod velom tajne“ kada su u pitanju Skupština i građani Crne Gore. Imajući u vidu da je u normalnim okolnostima za ovaj projekat potrebno vrijeme od tri-četiri mjeseca i saradnja sa određenim institucijama, interesovalo ga je da li je ministar u svojstvu građanina dobijao podatke od Ministarstva finansija, Ministarstva ekonomije i CBCG, kao i da li je u tom svojstvu imao kontakte sa bankama ili njihovim predstavnicima, kao što je g. Starović iz Bank of America u Parizu, zatim, na osnovu kojeg tendera i ugovora su angažovane banke, jer je period bio izuzetno kratak, ko su bili posrednici i da li su angažovane konsultantske i advokatske kuće. Ukazao je da članom 14 Zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu nije utvrđen iznos zaduženje na međunarodnom ili domaćem tržištu od 750 miliona eura, i u vezi sa tim iskazao mišljenje da ukoliko Vlada može da se zaduži „beskonačno“, time Parlament gubi svoju ulogu.

Na kraju, iskazao je poštovanje prema brzini kojom je sproveden postupak zaduženja, ali i istakao da brzina promjena unutar dva ministarstva prethodne Vlade ili sad već jednog nadležnog ministarstva koje ministar pokriva, nije pratila brzinu zaduženja.

Saopštio je da su već četiri mjeseca Uprava carine i poreski sistem bez direktora, kao i Centar za socijalni rad u Podgorici gdje već 20 dana postoje sva rješenja, a poznato je da je u pitanju prilično ranjiva kategorija stanovništva koja ima kontakt sa Centrom. Ocijenio je da je navedeno u suprotnosti sa brzinom zaduženja, odnosno da je zaduženje bilo veoma brzo dok promjene u Ministarstvu nikako da krenu, te da se mora naći načina da ovi sistemi budu uvedeni u rad.

Poslanik Petar Ivanović, saopštio je pet elementarnih činjenica koje prema njegovom mišljenju proizilaze iz seta dokumenata dostavljenih od nadležnog ministarstva u vezi sa navedenom temom. Prva činjenica, 7. decembra 2020. godine Vlada je „navodno“ održala sjednicu na kojoj je razmotrila informaciju o polaznim osnovama za realizaciju emisije obveznica koje će biti emitovane na međunarodnom tržištu 2020. i 2021. godine i donijela zaključke broj 07-208. U vezi sa tim pojasnio je da je sjednica održana navodno jer na sajtu Vlade pod navedenim datumom od 7.12.2020. godine nalazi se prva sjednica sa tri tačke dnevnog reda a među kojima nije informacija, kao i da ne postoji objava da je navedeni zaključak verifikovan a poznato je ukoliko se ne verifikuje onda se po tom zaključku ne može ni postupiti. Dalje, na sajtu Vlade objavljeno je da je Vlada 10.12.2020. godine održala drugu sjednicu, a ne 14.12.2020. godine kako je navedeno u dokumentaciji koja je dostavljena Skupštini, te da je upoznat da je navedeno kasnije komentarisano kao tehnička greška, ali da predmetna informacija nije bila uvrštena među tri tačke dnevnog reda ni druge sjednice. Druga činjenica, 8. decembra 2020. godine, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja u saradnji sa pravnom kućom Linklaters i četiri banke objavljuje poziv za emisiju novih obveznica na osnovu prospekta, pri čemu iz dostavljene dokumentacije slijedi da je prospekt prezentovan na sastancima koji su održani tog istog dana kada da je realizovano 750 miliona po kamatnoj stopi 2,95% (kamata plus prinos), te da je Ministarstvo u saradnji sa bankama i pravnim savjetnicima finalizovalo prospekt i ostale dokumente koji su potrebni za realizaciju transakcije a čije nacрте je navodno Vlada usvojila 7.12.2020. godine. U vezi sa tim, interesovalo ga je kako Ministarstvo može već naredni dan, 8.12.2020. godine da objavi prospekt i prezentuje ga na sastancima, ako Vlada nije, na sjednici koju je navodno održala 7.12.2020. godine, razmotrila informaciju i nije verifikovala zaključak. Treća činjenica, Vlada naknadno objavljuje na svom sajtu da je 14. decembra 2020. godine

održana sjednica, ali bez održavanja sjednice kako se navodi na sajtu Vlade, kada je u saopštenju navedeno da je Vlada odlučila o informaciji o rezultatima emisije obveznica na međunarodnom tržištu u 2020. godini kojom je prihvatila uslove za emisiju obveznica na međunarodnom tržištu na osnovu rezultata dostavljenih ponuda, odnosno odlučila da Crna Gora izda obveznice u ukupnom iznosu od 750 miliona eura sa kamatnom stopom od 2,875% godišnje koje dospijevaju 16. decembra 2027. godine. Ukazao je da je to prvi dokument koji se pojavljuje na sajtu Vlade i da nema nijedan drugi dokument na osnovu kojeg građani Crne Gore mogu da se informišu o onome što je prethodilo pripremi zaduženja, već samo štura informacija o realizaciji postupka. Ocijenio je da razlika između kamatne stope od 2,875% i stope po kojoj će se vraćati obveznica 2,95%, u nominalnom iznosu na godišnjem nivou, iznosi 562.500,00 eura, a kako je rok 7 godina onda ukupno iznosi oko 4 miliona eura. Takođe, navedeno je da je Vlada usvojila rezultate dostavljenih ponuda u postupku emisije obveznica, dokument o zemlji („Prospectus“), opšte obveznice („Global Note“), dokument organa nadležnog za postupanje u finansijskim poslovima (Financial Conduct Authority-FCA) i dokumenta Londonske berze hartija od vrijednosti (London Stock Exchange). Interesovalo ga je zašto Vlada Crne Gore mora da usvaja dokument Londonske berze hartija od vrijednosti osim ako je naziv ovog dokumenta drugačiji. Naime, aplikacija za Londonsku berzu nosi datum 14.12.2020. godine, odnosno istog dana kada je objavljeno da je usvojena informacija o emisiji obveznica, te je ukazao da je nemoguće na osnovu informacije usvojene toga dana završiti prospekt i druga dokumenta i podnijeti aplikaciju na Londonskoj berzi, čak i da je sjednica Vlade održana 14.12.2020. godine. Četvrta činjenica koju je istakao jeste da dostavljena dokumentacija jasno ukazuje da su premijer i članovi Vlade imali pristup brojnim ekonomskim podacima koji su kroz prospekt i druga dokumenta prezentovali investitorima, a na osnovu kojih su isti donijeli odluke o kupovini obveznica. U vezi s tim iskazao je mišljenje da je premijer obmanuo javnost i poslanike pred kojima je, kao mandatar, saopštio da sa svojim timom nije imao pristup podacima. Stoga, ostaje dilema da li su svjesno ili nesvjesno obmanuti članovi Palamenta ili investitori. I kao petu činjenicu, ocijenio je da dostavljena dokumenta ukazuju da procedura emitovanja obveznica nije sprovedena u skladu sa zakonom, jer informacije dostupne javnosti jasno ukazuju da se Vlada nije bavila emisijom obveznica na svojim sjednicama.

Imajući u vidu da je ministar više puta ukazao da je riječ o transparentnom i čistom poslu, poslanik Ivanović postavio je 12 pitanja. Prvo, ko je odlučio i kada da se emituju obveznice, i da li je poštovana procedura. Drugo, zašto i pored više upućenih zahtjeva ministar nije dostavio fonografski zapis sa navodno održane sjednice Vlade na kojoj je donijeta odluka o emisiji obveznica. Podsjetio je da je to sjednica od 7. decembra 2020. godine na kojoj Vlada tvrdi da je informacija o zaduženju usvojena. Treće, da li je Vlada na nekoj sjednici uopšte razmatrala prospekt na osnovu kojeg je izvršena emisija obveznica i ko je pripremio prospekt u kojem se nalazi obilje ekonomskih podataka koji se odnose na Crnu Goru, kada je Vlada tvrdila da nema podataka na osnovu kojih bi mogla da pripremi budžet za 2021. godinu i program rada. Četvrto, na osnovu kojeg zakona ili procedura su izabrani finansijski konsultanti i banke. Peto, ko je donio odluku o izboru savjetnika, na koji način i shodno kojoj proceduri. Šesto, ko je i kada pripremio ugovor za finansijskog konsultanta jer je očigledno da je konsultant radio prije nego što je Vlada donijela zvanično odluku o emisiji obveznica. Sedmo, zašto ugovor sa pravnom kućom Linklaters nije prezentovan Vladi, i da li je Vlada odobrila predmetni ugovor. Osmo, na osnovu kojih parametara je određena kamatna stopa za obveznice. Deveto, kako ministar objašnjava činjenicu da je Albanija, sa istim kreditnim rejtingom kao Crna Gora, ostvarila

povoljniju kamatnu stopu na tržištu obveznica. Deseto, koliko ste u svojstvu ministra zatekli novca u državnoj kasi. Jedanaesto pitanje se odnosilo na to da li su prethodne izjave, a koje su imale političke konotacije, izjavljene od strane ministra kao nestranačke ličnosti, kako ga u javnosti predstavlja premijer. Dvanaesto, s obzirom da je prema riječima ministra, politika zatvorenih granica Demokratske partije socijalista prouzrokovala štetu turizmu i cjelokupnoj privredi od najmanje 500 miliona eura, koliko je građana Crne Gore preminulo zbog politike otvorenih granica nove vlasti.

Na kraju izlaganja, saopštio je da ukoliko ministar ne bude u mogućnosti da odgovori na sva pitanja, očekuje da mu se dostave u pisanoj formi, je u suprotnom će navedena pitanja biti postavljena ministru u formi poslaničkih pitanja.

Poslanik Danilo Šaranović, iskazao je zapažanje da veliki broj članova prethodnih vlada nikada nije zaradio jedan cent u privatnom sektoru, ali da jesu stotine hiljada i milione iz državnog budžeta. Uzimajući u obzir ministrovu prethodno radno iskustvo u realnom sektoru, a koje je dominantno bilo u inostranstvu, ukazao je da je jasno da ministar po prvi put prima zaradu iz državnog budžeta i vjeruje da je to najniža zarada koju je ostavriovao tokom prethodnog radnog iskustva. Podsjetio je da je na prethodnoj sjednici Odbora govorio o fenomenu političkog licemjerstva koje karakteriše političko djelovanje najvećeg dijela opozicionih kolega. S obzirom da je ministar u prethodnom periodu bio optuživan da je proces emisije obveznica sprovodio na netransparentan i tajnan način, ocijenio je da je upravo političko licemjerstvo to kada zaduživanje osporavaju oni koji su, prije nego što je formirana ova, prva demokratska vlada, do te mjere zadužili svakog građanina Crne Gore da se do iznosa javnog duga dolazi tako što bi se zaduživali jedan milion eura dnevno, svakog dana, tokom 11 godina. Iskazao je mišljenje da su upravo oni koji osporavaju zaduženje, krivi za sljedeću okolnost, odnosno da je Crna Gora samo za kamate platila, od 2006. godine pa do danas, više nego što je ukupni javni dug Crne Gore iznosio u 2006. godini.

Kada je u pitanju transparentnost, poslanik Šaranović je naveo još jedan primjer licemjerstva, odnosno da je Vlada, 2018. godine, emitovala državne obveznice u iznosu od 500 miliona eura, a koju je prethodno Ministarstvo finansija stavilo pod oznakom tajnosti „interno“, pa su Ustavni i Upravni sud svojim odlukama omogućili da ni danas nemamo dokumentaciju koja je pratila to zaduživanje. Iskazao je očekivanje od ministra da onako kako je poslanicima i javnosti dostavio dokumentaciju koja je pratila ovo zaduživanje emisijom obveznica, da isto tako ih upozna i sa dokumentacijom emisije obveznica svih prethodnih vlada.

Na kraju izlaganja, iskazao je stav da ova parlamentarna većina, bez obzira na njenu heterogenost, neće imati vazalan odnos prema Vladi. S obzirom da je u kontekstu ove teme bilo dosta različitih izjava, i da mu je posebnu pažnju privukla ona koja se odnosila na to da se ministar „ugradio“ u ovom poslu, ipak ne vjerujući u to, interesovalo ga je zbog šire javnosti, da li je to tačno i da li je to uopšte bilo moguće.

Poslanik Raško Konjević je obraćajući se poslaniku Šaranoviću, saopštio da je o zaduženju saznao iz medija kao i poslanik Šaranović, koji je poslanik vladajuće koalicije i koji je Ustavno ovlašćen da o tome odlučuje. Smatra da više nije sticanje utiska, nego činjenica, da su prethodna Vlada i nova Vlada, u interregnumu između izbora nove Vlade, saradivale oko procedure zaduženja, što se pokazuje iz niza datuma, datih u informaciji. Napomenuo je da je prvi put zakonski osnov za zaduženje bila odredba, da se Vlada može zadužiti bez limita, koja

je usvojena 6. juna 2020. godine, što nije podržao, zajedno sa poslanicima iz Demokratskog fronta. Nadalje, komentarišući intervju ministra finansija i socijalnog staranja u nedeljnom listu NIN, ističe da je pravni osnov, o čemu govori ministar u svom intervjuu i u prpratnom materijalu, rebalans koji je glasala Vlada DPS-a. Obraćajući se poslaniku Šaranoviću, dodao je da je respektabilana biografija nesporna, ali da se nije bavio javnim finansijama, što nije negativna ocjena, već je naprotiv rečeno u formi pohvale prema onome što je ministar finansija radio u prethodnom periodu.

Poslanik Damir Šehović je u odnosu na činjenicu da je poslanik Šaranović spočitao licemjerstvo kada je riječ o zaduženju prokomentarisao da nema mjesta toj tvrdnji. Kada je riječ o licemjerstvu ističe da je mnogo veće licemjerstvo kritikovanje prethodne Vlade koja je u poslednjih 30 godina zadužila državu oko 3,5 milijarde eura, a podržavanje Vlade koja je za samo 3 dana zadužila državu blizu milijardu eura. Mišljenja je da je to definicija licemjerstva, u koju ubraja i izjavu partije kojoj poslanik Šaranović pripada, a koja je u kontekstu prethodnih zaduživanja kazala da ona zemlja koja ima kontinuitet zaduživanja za potrebe finansiranja tekuće potrošnje nije sposobna da stvori novu vrijednost. Konfrontiranjem pomenute izjave sa izjavom predsjednika Vlade, koju poslanici Demokrata Crne Gore podržavaju, a koji je prije samo nekoliko dana potvrdio da jedan dio ovog zaduženja ide za finansiranje tekuće potrošnje, pronalaze se elementi licemjersta. Nadalje, zamolio je poslanike Odbora da se ne ulazi u rasprave ovog tipa, već u stručne rasprave o konkretnim pitanjima.

Poslanik Predrag Sekulić je istakao mišljenje da je obaveza svih ministara, koje predstavnici parlamenta pozovu, da dođu na sjednicu Odbora i da je prethodne četiri godine bila uobičajena praksa da ministar finansija bude gost ovog Odbora ili Parlamenta, uvijek kada je to potrebno. Smatra da nije korektno kritikovati prethodnu praksu, ukoliko niste bili prisutni. Pitao je ministra finansija da li je imao bilo kakvu komunikaciju sa tadašnjim mandatarom, a kasnije predsjednikom Vlade, g. Krivokapićem, uoči sjednice Skupštine, kada je Vlada izabrana i par dana nakon toga. Pojasnio je da ovo pitanje postavlja zbog izjave prof. Krivokapića koji je prilikom izlaganja svog ekspozea saopštio da nije imao nikakvih ekonomskih ulaznih podataka, tako da ne može da govori o Planu rada Vlade i pritom podsjeća da ni 100 dana nakon izbora Vlade nema Programa rada Vlade, a ni budžeta, ali da je ipak u tom trenutku znao da nasljeđuje u ekonomskom smislu „sprženu zemlju“. Postavio je pitanje da li je ta izjava premijera Krivokapića uoči novog zaduživanja Crne Gore mogla da poveća kamatnu stopu, jer kako pretpostavlja, investitori koji kupuju obveznice Crne Gore prate dešavanja s jedne strane, a s druge strane upitao odakle su u prospektu svi makroekonomski pokazatelji, a da pri tom mandatar nema ni jedan jedini podatak. Saopštio je da se u prospektu koji je pripremljen bankama koje su trebale da kupuju obveznice Crne Gore navodi da je cilj ekonomske politike Crne Gore, u prethodnom periodu, konsolidacija javnih finansija i očuvanje stabilnosti finansijskog sektora kako bi se omogućio pozitivan trend ekonomskog razvoja. Ostvarena je dinamična stopa ekonomskog rasta od 4,7% u 2017. godini, 5,1% u 2018. godini, 4,1% u 2019. godini sa 50% dostignutog prosjeka Evropske unije, mjereno paritetom kupovne moći. Istakao je da ovakve makroekonomske pokazatelje, u tom trenutku, nije imala nijedna država u okruženju Jugoistočnog Balkana, koja nije članica Evropske unije, čak i pojedine članice Evropske unije. Takođe je istakao da se u prospektu navodi da je povećan prosječan broj zaposlenih i zarade, a budžetski deficit je smanjen sa 5,8% BDP-a u 2017. godini i 2,9% GDP-a

u 2019. godini, što znači da ispunjavamo Mastroške kriterijume koji su potrebni za ulazak u Evropsku uniju, koje malo država Evropske unije sada ispunjava. Osim toga, navodi se da je ostvaren suficit tekuće potrošnje tokom perioda od 2017. do 2019. godine, dok su javni prihodi u istom periodu porasli preko 350 miliona eura. obraćajući se ministru finansija saopštio je da tu ima još puno dobrih pokazatelja kada je u pitanju rad prethodnih vlada Crne Gore. Zatim se osvrnuo na kritike sadašnje parlamentarne većine kada su ranija zaduživanja u pitanju i obavijestio da se prethodna Vlada nije zaduživala za tekuću potrošnju ili je to bilo veoma rijetko. Kada je u pitanju budžet kapitalnih investicija, u periodu od 2006. do 2020. godine, uveliko prevazilazi dug Crne Gore prije sadašnjih zaduživanja. Takođe, kada se pogleda priliv direktnih stranih investicija u Crnu Goru u tom periodu, može se razumjeti način na koji se popravljala crnogorska ekonomija i na koji način je dostignuto 50% razvoja prosjeka Evropske unije. Izrazio je želju da sadašnja Vlada ostvari iste ili slične rezultate do kraja svog mandata. Imajući u vidu sve što je do sada rečeno, datumska neslaganja, način zaduživanja i tajnovitost s jedne strane, a sa druge strane nepostojanje Odluke Vlade ili makar na način na koji je to bilo potrebno, ukazao je na neophodnost poštovanja procedura. Postavio je pitanje na koji način je utvrđeno da nedostaje 750 miliona eura ako premijer nije znao koliko ima novca u kasi i na koji način treba da se vodi ekonomska politika. Na kraju izlaganja, ukazao je da ministar finansija mora da poštuje ustavne i zakonske odredbe, kao i procedure rada Vlade.

Poslanica Simonida Kordić je saopštila da je proces zaduživanja u velikoj mjeri osporen na ovom Odboru iz različitih aspekata, pa se stoga neće baviti problematikom samog procesa zaduživanja. Postavila je pitanje svrhe i načina upotrebe i plasiranja sredstava koji su obezbijedeni kroz ovu kreditnu liniju. Navodi da je ovaj kredit od strane Vlade i ministra predstavljen kao metod spasa Crne Gore od bankrotstva i način na koji će se prije svega izmiriti rata kredita, usljed čijeg prispijeća bi bez obezbijedenih sredstava došlo do bankrotstva države. S obzirom da je jedan dio sredstava opredijeljen za ovu namjenu, parlamentarna većina i birači, kako ističe, očekuju da će ostatak ovih sredstava biti plasiran za obezbjeđivanje ekonomskog razvoja, socijalne stabilnosti, kao i za sprovođenje onih mjera koje će obezbijediti diskontinuitet sa vlašću DPS-a, a koja je urušila ekonomiju Crne Gore i dovela, do jednog, prije svega, zabrinjavajućeg ekonomskog statusa građana. Naime, ističe da smo danas suočeni sa zabrinjavajućem socio-ekonomskim stanjem u društvu. Ukazala je na proteste autoprevoznika koji su toku, i istakla da to nije jedina grupa građana, privrednika, koji iskazuju svoje rastuće nezadovoljstvo zbog svog ekonomskog položaja, a koje se reguliše djelovanjem Ministarstva finansija i socijalnog staranja. Takođe, pomenula je i ugostitelje koji funkcionišu na ivici opstanka. Turistička sezona je upitna, a napominje da turizam predstavlja jedan od glavnih izvora novca za ekonomiju Crne Gore, iz kojeg treba da se finansiraju i rate pomenutog kredita. U tom sektoru su oni građani, koji su decenijama bili ignorisani od strane dosadašnjih vlasti i dovedeni na ivicu ekonomske egzistencije. Smatra da su nažalost i dalje isti ljudi i dalje na kraju svih dešavanja i interesovanja Vlade. S druge strane, zabrinjavajućim ističe odsustvo diskontinuiteta sa dosadašnjim režimom, odnosno sa pojedinim njegovim djelovima. Prema njenim riječima, u pojedinim veoma važnim oblastima za funkcionisanje države, kao što su sektori Carina i Poreske uprave, još uvijek su na vlasti kadrovi DPS-a i stiče se utisak da Vlada nastoji da sačuva kadrove DPS-a, dok prethodno pomenuti građani očekuju da Vladi budu prioritet. Polazeći od navedenog upitala je da li će i na koji način ovaj novac biti primarno upotrebljen za ispravljanje stanja socijalne nepravde, koje je posljedica dugogodišnje vladavine

DPS-a i u kojem se nalazi više od polovine građana Crne Gore i da li će na taj način oni biti stavljeni u fokus ili će i dalje ostati građani drugog reda. Osim toga, uputila je i pitanje koje se odnosilo na raspolaganje budžetskim novcem, gdje se nacrtom budžeta za ovu godinu, po dostupnim informacijama, predviđa smanjenje budžetskih sredstava za Ministarstvo zdravlja za skoro 30%, u uslovima pandemije, dok se s druge strane kohabitacionom partneru, predsjedniku Đukanoviću povećava limit za troškove za 18.000 eura.

Poslanica Zdenka Popović je kazala da nema pripremljenu diskusiju za današnju raspravu i da je je htjela da saslušava sve, a posebno profesore koji se bave ekonomijom i da čuje njihova pitanja za ministra. Obraćajući se poslanicima parlamentarne opozicije istakla je da je prethodna Vlada odgovorna za dug blizu 4 milijarde eura i da je u 2020. godini emitovala državne zapise za čiju se kupovinu niko nije javio. Istakla je da se u prethodnom periodu trošio novac iz tekuće budžetske rezerve i istovremeno emitovale obveznice, u vrijeme kada su bili najbolji ekonomski pokazatelji, kada smo imali nevjerovatan rast, po riječima, kako je saopštila parlamentarne opozicije. Objasnila je da govori o 2016. godini kada su emitovane obveznice u iznosu od 300 miliona eura, po kamatnoj stopi od 6% čiji dug sada dolazi na naplatu. Podsjetila je da su u periodu od juna do novembra mjeseca 2020. godine emitovani državni zapisi u iznosu od 31,7 miliona eura i da je sve emitovane zapise kupio Fond za zaštitu depozita, jer se niko nije javio da kupi pomenute državne zapise, iz razloga što niko u regionu, ni van regiona nije prepoznao Crnu Goru kao ekonomski sposobnu zemlju, da u predviđenom roku vrati državne zapise i ostale dugove. Obraćajući se članovima Odbora, koji su profesori na Ekonomskom fakultetu, istakla je da je nekoliko puta tražila da predoče ministru finansija ili na lokalnom nivou, gradonačelnicima, da se tekuća budžetska rezerva ne može trošiti na način kako je trošena. Ukazala je da to trošenje nije bilo u skladu sa zakonom i da se tekuća budžetska rezerva morala trošiti isključivo za nepredviđene ili nedovoljno predviđene poslove, a ne na način kako je radila Vlada Crne Gore ili pak predsjednici opština. Nije se mogla iz tekuće budžetske rezerve davati državna pomoć privrednim subjektima, ni fizičkim, ni pravnim licima, već isključivo potrošačkim jedinicama. Saopštila je da su nedostajuća sredstva u periodu od juna do novembra iznosila 415 miliona eura, što objašnjava zbog čega je Vlada morala krenuti u proces zaduženja. Ukazala je na činjenicu da je Vlada bila u obavezi da vrati 380 miliona eura i kazala da će ministar saopštiti koliko novca je zatekao u budžetu. Istakla je da su obaveze po zaduženju prethodne Vlade prispjele za plaćanje i to: sredinom januara 15 miliona eura, 16. februara 2021. godine 5 miliona eura, 24. februara 2021. godine 6,8 miliona eura i da je samim tim obaveza nove Vlade da obezbijedi sredstva kako bi se obaveze izmirile na vrijeme. Ukazala je da je bivša Vlada nedostajuća sredstva obezbjeđivala iz pozajmica iz domaćih izvora, i to: u julu 44,9 miliona eura, u avgustu 11 miliona eura, čak i za vrijeme tehničkog mandata, u oktobru 15 miliona eura, a istovremeno je trošeno iz rezervi, samo od juna do novembra 2020. godine 84 miliona eura. Saglasila se sa poslanikom Raškom Konjevićem da je izgasavanje rebalansa bilo potpuno nezakonito i neustavno i da bi poslanici bivše vlasti to trebali imati u vidu kada govore o neograničenom zaduživanju nove Vlade. Istakla je da ne podržava zaduženja kojim bi se finansirala tekuća potrošnja i da će danas ministar finansija objasniti da li će dio ovih sredstava ići na tekuću potrošnju. Mišljenja je da će sredstva obezbijeđena emisijom obveznica biti usmjerena na vraćanje dugova, a ostatak za kapitalne projekte, za razliku od zaduženja prethodne vlasti kojim su finansirali tekuću potrošnju. Obraćajući se poslaniku Šehoviću, ukazala je na činjenicu da se prethodna Vlada zadužila od juna do novembra mjeseca kroz

državne zapise u iznosu od 32 miliona eura kod Fonda za zaštitu depozita i da su sredstva iz tog zaduženja išla na tekuću potrošnju. Takođe je saopštila da je poznato, da su sredstva koja su zadužena 2016. godine u iznosu od 300 miliona eura po kamatnoj stopi od 6% služila za vraćanje kredita iz 2011. godine po kamatnoj stopi od 7,11%. Zatim je upitala na osnovu čega se upoređujemo sa bilo kojom državom iz regiona kada se kod nas još nije desilo da je ekonomski rast pratila povećana stopa zaposlenosti. Postavila je pitanje ministru koliko je novca bilo u budžetu, kada je stupio na funkciju i da li je bilo i koliko je bilo kratkoročnih pozajmica iz domaćih i inostranih izvora, naročito u 2020. godini i koji je rok za vraćanje tih pozajmica?

Poslanik Raško Konjević se zahvalio poslanici Zdenki Popović što su se razumjeli u dijelu reblansa i saopštio da će to shvatiti kao neku vrstu korigovanja stava, kada je bila riječ o kategoriji političkog licemjerstva. Zatražio je od poslanice Popović informaciju o padu BDP-a Crne Gore u periodu od 1990-1998. godine, ukoliko raspolaže pomenutim podatkom.

Poslanik Damir Šehović je pojasnio da želi dati svoj doprinos objektivnijem shvatanju pitanja o kojima je govorila poslanica Popović. Kada su u pitanju rezultati prethodne Vlade saopštio je da je prethodna Vlada značajno poboljšala poziciju na međunarodnom tržištu, sprovela dvije emisije obveznica i uspjela da kamatnu stopu sa 5,75% spusti na 2,55%, što ističe najpovoljnijim zaduženjem u Crnoj Gori ikad. Podjestio je poslanicu Popović na raniji stav da svako novo zaduženje udaljava od Mاستriških kriterijuma i da je odraz nesposobnosti Vlade. Iskazao je očekivanje da će taj stav o vladama koje pokušavaju da riješe svoje probleme zaduživanjem saopštiti i ministru finansija i socijalnog staranja.

Poslanica Zdenka Popović se složila sa poslanikom Šehovićem da je protivnik zaduženja iz kojih se finansira tekuća potrošnja i čija se sredstva troše na luksuz, ali zaduženje koje ide u investicije, u projekte, tj. u kapitalnu potrošnju stvara dodatnu vrijednost i treba ga pohvaliti. Saopštila je da će biti kritičar svakog zaduženja koje ide za tekuću potrošnju.

Poslanik Miloš Konatar istakao je da se prema zaduženju i transparentnosti zaduženja, procedurama, neophodnosti zaduženja i sl. kritički odnose poslanici koji su učestvovali u vlasti, više ili manje, od 2006. godine pa nadalje. Podsjetio je da je 2006. godine javni dug u Crnoj Gori iznosio 700 miliona eura, dok je 2020. godine kada su napustili vlast javni dug Crne Gore dostigao skoro 4 miliona eura. Kada je riječ o zaduženju istakao je da bi trebal o govoriti ne samo o posljedicama, već i o uzrocima koji su doveli do zaduživanja, jer vrijeme ne počinje od 7. decembra kada je izglasana nova Vlada. Polazeći od navedenog, osvrnuo se na zaduživanje Crne Gore u prethodnom periodu, kada su poslanici parlamentarne opozicije bili u vlasti i saopštio da se 2010. godine država Crna Gora zadužila po kamatnoj stopi od 7,87%, a nivo duga u odnosu na BDP je bio 43%, 2011. godine kamata je bila 7,25% a udio duga u BDP-u 45%, 2012. godine kamata je 6,5% a udio duga je 53% u odnosu na BDP, 2014. godine kamatna stopa je 5% a udio duga u BDP-u je 62%. Nasuprot tome, sadašnja Vlada je 2020. godine, kada je dug u odnosu na BDP 90%, u uslovima pandemije koronavirusa i nezapamćene zdravstvene i ekonomske krize u svijetu, ostvarila kamatnu stopu od 2,87%. Obraćajući se poslaniku Šehoviću, saopštio je da se prilikom poređenja mora uzeti u obzir cijeli kontekst i da se ne može porediti zaduženje iz 2019. godine, u uslovima kada nema koronavirusa, kada nema svjetske ekonomske krize i zaduženje u 2020. godini, kada se cijeli svijet nalazio u nezapamćenoj

zdravstvenoj i ekonomskoj krizi. Smatra da se mora platiti cijena decenijske pogrešne ekonomske politike koje su vodile prethodne Vlade i koja je za rezultat imala netransparentno trošenje, pale garancije i „arčenje“ državnog novca. Do informacija o zaduženju nije se moglo doći iz razloga što je sve što je iole moglo da bude proglašeno službenom tajnom, proglašavano je službenom tajnom. Ocjenjuje principijalno problematičnim to što poslanicima parlamentarne opozicije sve to nije bio problem do sada. U odnosu na konstataciju poslanika Sekulića da se zaduženja uglavnom nisu trošila za tekuću potrošnju, ističe da zaduženje samo po sebi nije loše ukoliko se uloži u investicije, stvara novu vrijednost i utiče na veći rast BDP. Ne računajući 2020. godinu koja je godina krize, u periodu od 2012. do 2019. godine BDP je porastao 56%, a javni dug 123%. Ističe da je problem naše ekonomije, to što je javni dug rastao više i brže u odnosu na rast BDP i to je razlog zbog kojeg je državni dug sa 700 miliona eura 2006. godine porastao na skoro 4 milijarde eura. Uputio je ministru finansija pitanje da li je Crna Gora mogla da izbjegne zaduženje, a da normalno funkcioniše. Ukazao je da je potrebno govoriti ne samo o posljedicama, jer je zaduženje posljedica, nego i o uzrocima koji su doveli do neminovnosti zaduženja u Crnoj Gori. U Crnoj Gori je od 2015. godine do 2020. godine nezaposlenost porasla sa 17,24% na 18,70%, a javni dug je sa 2,4 milijarde eura porastao na 3,6 milijardi eura, u istom periodu. Ukazuje da je to dokaz da se javni dug nije koristio za otvaranje novih radnih mjesta, nije iskorišćen za smanjenje nezaposlenosti. I kada se kaže da se ovim zaduženjem sačuvala redovna isplata plata i penzija u Crnoj Gori, to bi moglo da se tumači na način kako parlamentarna opozicija čini, da će dio ovog zaduženja ići za isplatu plata i penzija, odnosno za tekuću potrošnju, što ne podržava. Međutim, moglo bi da se protumači i na način da se Crna Gora nije zadužila, ne bi imali da vratimo skoro 400 miliona eura duga, tada bi novcem koji je bio predviđen za isplatu plata i penzija morali platiti dug, pa samim tim ne bi imali novca za redovnu isplatu plata i penzija. Prema njegovim riječima, takav scenario je mogao neko piželjkivati, kako bi mogao da kaže da je nova Vlada nesposobna da finansira redovnu isplatu plata i penzija, a da je prethodna Vlada i pored rasipanja državnog novca, netransparentnosti i prekomjernog zaduživanja ipak redovno isplaćivala plate i penzije. Naglasio je da će razočarati svakog ko je imao takva očekivanja, jer se taj crni scenario nije desio, zato što je sadašnja Vlada imala odgovoran potez i obezbijedila stabilnost javnih finansija. Podržao je namjeru Vlade da se transparentno otvore sve procedure, jer je bilo puno konstatacija koje dolaze iz sadašnje opozicije da je cijeli proces nezakonit, iako nisu imali informacije u tom trenutku. Ističe da je parlamentarna opozicija konstatovala nezakonitost procesa, da ne postoji Odluka Vlade, da je sve urađeno bez prospekta, bez Odluke na sjednici Vlade i sl. i kazao je da je podržao kontrolno saslušanje kako bi se otvorila sva pitanja i pozicije i opozicije, i dobili odgovori, jer ne postoji sumnja da je bilo šta bilo nezakonito ili urađeno u cilju sticanja lične koristi, kako je takođe tvrđeno u Parlamentu. Zamolio je ministra finansija za odgovor na pitanje da li je na osnovu podataka koje je imao i koje je zatekao, kada je stupio na dužnost, Crna Gora mogla da izbjegne zaduživanje, tj. da li smo mogli i koliko dugo da funkcionišemo kao država, a da ne pokrenemo proces zaduživanja.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković je izrazio zadovoljstvo diskusijom koja se odvija u tolerantnom tonu i postavljanjem mnogih pitanja ministru finansija u vezi sa temom koja je na dnevnom redu današnjeg zasijedanja. Saopštio je da je Odlukom o zaduživanju u 2020. godini iskazano da će nedostajuća sredstva za 2020. godinu iznositi 878 miliona eura, i da će se 540 miliona nadoknaditi iz depozita, dok će se preostala sredstva u iznosu od 338 miliona

obezbjediti kroz zaduženja na međunarodnom i domaćem tržištu. Mišljenja je da je ključni faktor za najgori kreditni rejting Crne Gore u Evropi najveći pad BDP-a. Smatra da je razlog u ogromnoj zavisnosti crnogorske ekonomije od turizma, koja je jedna od najpogođenijih privrednih grana. Imajući u vidu navedeno, izrazio je očekivanje pada BDP-a i ove godine, u zavisnosti od turizma, čija je realizacija bila ispod 15%, dok je Hrvatska koja je otvorila granice, ostvarila prihod od oko 65% i sačuvala u velikoj mjeri svoju ekonomiju. Uputio je pitanje ministru finansija kakvi su bili izdaci iz budžeta u periodu od 1. septembra do 7. decembra 2020. godine i kakvi su bili prihodi za isti period, sa upoređenjem sa 2019. godinom, u procentualnom iznosu, ocjenjujući da će odgovor pokazati kako je prethodna vlast upravljala. Takođe je upitao koliki je bio pad BDP-a u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu, u poređenju sa okruženjem. Osim toga iskazao je i interesovanje kakvo je stanje u Fondu za zaštitu depozita i da li su bezbjedni depoziti pravnih i fizičkih lica u Crnoj Gori.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić, se zahvalio na pitanjima i na iskazanom interesovanju. Napomenuo je da ukoliko na neko pitanje ne odgovori, pitanja se mogu dostaviti i pisanim putem, na koja će rado dati odgovor. Prvo se osvrnuo na konstataciju da je 2019. godine kamatna stopa bila 2,55% i potvrdio tačnost podatka ali je isto tako i ukazao da nije pomenut prinos koji je iznosio 2,7% ili 2,75%, pritom pojašnjavajući da se prilikom poređenja emisije obveznica sa državama regiona porede prinosi, a ne kamate. Prema njegovim riječima, jedna od stvari koju je bilo veoma teško objasniti investitorima i koja je izazvala ogromne probleme, je realizacija turizma Crne Gore za 2020. godinu u iznosu od 15%, dok su susjedne zemlje kao što su Albanija i Hrvatska i pored vanrednih okolnosti uslovljenih koronavirusom, imale po 55%. Ističe da je pokušao da objasni da je tadašnja politika Vlade bila zatvaranje granica. U jednom trenutku nije bilo zaraženih koronavirusom, a u trenutku kada su investitori gledali naše knjige, krajem novembra i početkom decembra, bilo je 1.000 slučajeva dnevno u Crnoj Gori. Investitorima je bilo nejasno zašto se Crna Gora zatvarala usred sezone i izgubila 500 miliona eura prihoda BDP-a, a pritom nije zaštitila stanovništvo. Istakao je da nije imao objašnjenje zašto je to tako bilo i da je jedino objašnjenje koje je dao, da su u pitanju politički razlozi. Kazao je da je zbog iskrenosti koja je prikazana pred investitorima, investitor BlackRock, najveći svetski investitor za obveznice i najbolji po svim pokazateljima, prvi put investirao u crnogorske obveznice ikad. Ukazao je da je jedna od konstatacija investitora bila da u knjizi o državi, postoje neki podaci, između ostalih i podaci koji se odnose na mini hidrocentrale. Investitorima je jasno rečeno u Due Diligence Scope da je to trenutna politika Vlade, da je nova Vlada na početku svog mandata i da će se u budućnosti mnoge stvari mijenjati, čak su i investitori sugerisali isto. Naveo je da je ministrima finansija iz regiona, iz Evropske unije i mnogim drugima koji se bave finansijama, a sa kojima je u kontaktu, nerazumljivo zašto ministar finansija ima kontrolno saslušanje zbog izdavanja obveznica na Londonskoj berzi. Objašnjava da je definicija obveznice transparentnost i praktično nemogućnost korupcije i ako bi poredili obveznicu i običan kredit u banci, razlika je da je običan kredit bilateralan, odnosno postoji ugovorna obaveza koja nije javna, dok je za obveznicu sve javno i transparentno.

U odnosu na pitanje da li se bavio javnim finansijama, ističe da se bavio javnim finansijama u svojstvu investitora koji je kupovao obveznice država i iz tog razloga je znao kako da postupi pred investitorima, da cijene iskrenost, a ne interni karakter obveznica. Kada je u pitanju interni karakter obveznica saopštio je da je interni karakter predmetnih obveznica trajao do 11.

decembra 2020. godine, od kada je svaka informacija o obveznicama postala javna. Dodaje da se na zahtjev može dobiti bilo koja informacija i da je poslanicima, NVO sektoru i medijima dat na uvid svaki detalj procedure te obveznice. Istakao je da se emitovanje obveznice desilo namjerno u Velikoj Britaniji, i da je isto tako moglo da se desi i u Americi, jer su to jurisdikcije sa najboljom kontrolom i sa najvećim kaznama za bilo kakvu korupciju ili za bilo kakve malverzacije, zbog čega najviše investitora kupuje na tim berzama. Nadalje, pojašnjava da su to najlikvidnije berze svijeta, gdje je skoro nemoguće napraviti korupciju i baš zbog tih činjenica najviše investitora kupuje na tim berzama. U vezi sa tim je rekao da je apsolutno netačno da je primio bilo kakav novac i da je bio uključen u bilo kakve malverzacije, jer bi u suprotnom već bio na crvenoj potjernici Interpola. Pored toga, dodaje da je i britanska ambasadorica uputila čestitke na uspješnoj obveznici.

Izrazio je neslaganje sa konstatacijom poslanika Šehovića, da je emisija obveznica najvažna tema i naveo da je bila prvih 10 dana Vlade, a da je trenutno najvažnija tema u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, budžet i način trošenja sredstava. Kad su u pitanju komentari da bi zaduženje trebalo da se ograniči saopštio je da zaduženje samo po sebi ne znači ništa, čak i da je u iznosu od 100 milijardi eura, može se otkupiti u bilo kom trenutku. Nadalje, konstataciju poslanika Šehovića da je ukupan dug 890 miliona eura, ističe netačnom, i navodi da je izdat dug u vrijednosti od 750 miliona eura, da je primljeno 746 miliona eura i da je fer vrijednost obveznice 720 miliona eura. Ukazao je da je to pravi dug Crne Gore, jer ako bi se u ovom trenutku otkupljivao dug na tržištu, bio bi 720 miliona eura, pa je samim tim 720 miliona eura obaveza države. Takođe je pojasnio da je kamata trošak koji će se naplaćivati kroz godine, ali ne sad.

U odnosu na napomenu da postoje manje poznati detalji obveznice, odgovorio je da je sve poznato, i da je svaki dokument objavljen javno. Objasnio je da je obveznica bila internog karaktera, samo za vrijeme trajanja procedure i izrazio očekivanje da poslanik Šehović i svi oni koji su bili dio sistema znaju da je to dio procedure kad se izlazi na bilo kakvu berzu. Konstatovao je da je interni karakter obveznice bitan dok traje transakcija, jer ukoliko bi bilo javno da će Crna Gora da se zaduži, utiče se na cijenu obveznice i podstiče se tzv. insider trading i malverzacije na tržištu. Nakon toga nije obavezan interni karakter obveznice. Ističe da je to obaveza po američkim zakonima iz razloga što se američki zakoni primjenjuju gdje god na svijetu američki investitori investiraju. Navodi da se i u ovom slučaju primjenjuju jer je investirao najveći od svih investitora, od svih 190, koliko ih je bilo, američki investitor BlackRock.

Što se tiče analiza, objasnio je da banke svakog dana rade analize i svakog jutra izlaze sa prinosima, sa analizama tržišta, projekcijama itd. Ističe da nije potrebno tri mjeseca kako bi se došlo do nekih zaključaka, kako napominju pojedini poslanici, dovoljno je otvoriti Bloomberg portal i vidjeti kolike su predikcije nekih banaka, tj. njihovih analitičara. Saopštio je da je obveznica urađena efikasno i za nevjerovatan tajming i čestitao svima koji su učestvovali u tom procesu, kako administraciji, tako i ostalim ministarstvima.

Kritički se osvrnuo na kapitalnu investiciju koja se odnosi na auto-put i istakao da se traži način za refinansiranje kako bi se projekat realizovao do kraja. Ocjenjuje da ne postoji ekonomski racionalan razlog koji stoji iza auto-puta, da je zaduživanje za auto-put, za tako loš povratak novca po investiranom euru, gore od potrošnje. Ukazao je da je fiskalni efekat takvog

projekta mnogo gori od potrošnje i saglasio se sa poslanikom Konatarom koji je istakao da je pri rastu BDP-a od 56%, dug porastao za oko 120%, baš iz razloga što je fiskalni efekat projekata katastrofalan.

U nastavku izlaganja, osvrnuo se na tvrdnju da kredit nije povoljan da su zemlje regiona ostvarile bolju kamatnu stopu i tim povodom kazao da je kreditni rejting Sjeverne Makedonije BB-, a Crne Gore B, što je razlika dva kreditna rejtinga, koja je velika razlika, čak i da je jedan kreditni rejting u pitanju. Saopštio je da nema precizan podatak o udjelu javnog duga Sjeverne Makedonije u BDP-u, ali je siguran da je manji nego u Crnoj Gori, pa je stoga nemoguće upoređivati ove dvije zemlje. Kreditne rejting agencije Standard&Poor's, Moody's, Fitch, svake godine u prvom kvartalu revidiraju podatke u odnosu na podatke od prošle godine. Prinos u Crnoj Gori je bio 2,95%, a kamata je bila 2,875%. Naveo je da je prinos u Sjevernoj Makedoniji bio oko 2%, dok za kamatnu stopu nema precizan podatak, ali smatra da sigurno nije bila 1,6%. Saopštio je da je Sjeverna Makedonija dva kreditna rejtinga iznad, i da su samim tim poslanici parlamentarne opozicije priznali katastrofalno stanje u državi, koje je dovelo do toga da imamo najgori kreditni rejting u Evropi, po čemu se i poredе države. Istakao je da je kreditni rejting jedno vrlo važno mjerilo pri donošenju odluke o visini kamatne stope. Ukazao je na činjenicu da je za Crnu Goru, za 2020. godinu, koja je covid godina i samim tim vrlo različita od ostalih godina, za B kreditni rejting, od B- do B+, izdat najmanji prinos u 2020. godini. Po tome se jedino poredi, kako naglašava, ne može se porediti sa Sjevernom Makedonijom koja je dva kreditna rejtinga veća od Crne Gore, ili sa Srbijom koja je tri i ili četiri rejtinga iznad, sa Hrvatskom pet ili šest, sa Slovenijom deset ili jedanaest, koliko su kreditnih rejtinga bolje od Crne Gore. Zatim, javni dug pomenutih zemalja je manji od Crne Gore, u Albaniji je udio javnog duga u BDP-u oko 76%, u Srbiji oko 50%, dok je javni dug Crne Gore bio 89%, što je značajna razlika.

Kada je u pitanju konstatacija da zaduženje nije moralo biti u iznosu od 750 miliona eura navodi da se iznos od 400 miliona eura morao vratiti ove godine, a od preostalih 350 miliona, 100 miliona eura će biti opredijeljeno za deficit. Napomenuo je da će deficit za 2021. godinu biti 3%, dok je za 2020. godinu bio skoro 11% i to poslije rebalansa.

Kada je riječ o budžetu za 2021. godinu saopštio je da je i dalje u fazi nacрта, ali nije planirano smanjenje plata. Naprotiv, izdavanja za plate se povećavaju po zakonski preuzetim obavezama, izdavanja za penzije i socijalna davanja se takođe povećavaju i kapitalni budžet, dok će subvencije za poljoprivredu ostati na istom nivou. Smanjuje se potrošnja i smanjuje se fiskalni deficit na 3%. Istakao je da je veoma teško predvidjeti prihode, usljed ogromne nepredvidivosti uslovljene koronavirusom, i u uslovima kad čak i tri međunarodne institucije predviđaju realizaciju turizma u različitim procentima, od 55%, 65%, pa čak i 98%. Smatra da su u tolikoj neizvjesnosti neophodne rezerve. Složio se sa predsjednikom Odbora, da je jako bitan dio potrošnje namijenjen za plate, penzije i socijalna davanja ne samo sa humane strane, već je i fiskalni efekat potrošnje na siromašne ili ljude srednjeg sloja stotruko veći nego na bogate. Pojasnio je da ukoliko se poveća plata ili penzija siromašnom građaninu, on će taj iznos najvjerovatnije potrošiti u Crnoj Gori, dok isto povećanje nekom ko već ima 100 miliona eura na računu, neće značiti ništa i najvjerovatnije neće biti potrošene, a ako i budu, biće potrošene van Crne Gore. Saopštio je da je u planu sprovođenje Asset Liability Management-a, što predstavlja održivo upravljanje dugom. Nakon sagledavanja efekata ove sezone, dio novca od obveznice koji preostane od investicija, će biti usmjeren na vraćanje bilateralnih kredita uzetih

po nepovoljnim kamatnim stopama, tzv. skupih kredita. Pomenuo je da se na te kredite plaća 107 miliona eura kamate svake godine i cilj je da se vrate što prije. Takođe se kritički osvrnuo i na upravljanje državnim preduzećima u prethodnom periodu.

Kad su u pitanju tvrdnje da je proces zaduženja nezakonit ocijenio je da nije dobio nijednu pravno valjanu zamjerku i istakao da se konsultovao sa raznim pravnicima koji su potvrdili da je sve po pravnim procedurama i po zakonu.

U odnosu na pitanje da li je moglo transparentnije odgovorio je da ne postoji veći stepen transparentnosti od javnog i da bi volio da zna da li su prethodne Vlade imale takvu praksu i najavio da će otvoriti sve stavke sa znakom interno unutar Ministarstva finansija i socijalnog staranja.

Odgovarajući na pitanje poslanika Šehovića saopštio je da je po dobijenom podatku od trezora, nakon prispjeća sredstava po obveznici, u trezoru bilo 802 miliona eura, sa generalnim računom trezora i depozitima zajedno. Kada se od tog iznosa oduzmu sredstva dobijena od obveznice u iznosu od 746 miliona eura, u trezoru je bilo 56 miliona eura. Zaključio je da bi bez sredstava iz zaduženja, Crna Gora proglasila bankrot 21. januara 2021. godine.

Na pitanje zašto smo se zadužili baš 9. decembra, odgovorio je, da je do dana Black Friday (Crnog petka), koji je krajem novembra, obično likvidnost maksimalna na svjetskim tržištima i tada je jedna od najpovoljnijih situacija da se bilo ko zaduži ili izađe na tržište. Posle tog dana pada likvidnost na tržištima jer ljudi odlaze na odmore, ima manje investitora, manje potražnje, skaču cijene i ljudi se ne zadužuju. Istakao je činjenicu da se nije desilo da posle 5. decembra neko sa kreditnim rejtingom Crne Gore izađe na tržište.

U odnosu na pitanje da li je bilo podataka istakao je da su imali javne podatke MMF-a, kreditnih agencija, kao i Monstata. Podatke sa kojima nisu raspolagali su stanje u trezoru i potrošnja po mjesecima, koji predstavljaju ključne podatke da bi se donijela odluka o zaduženju, tj. od tih podataka zavisi 80% odluke da li se zadužiti. Saopštio je da je imao namjeru da učestvuje u godišnjem sastanku Crne Gore i MMF-a, koji je prethodna Vlada imala krajem oktobra, kako bi imao više informacija i pripremio se na vrijeme. Međutim, ističe da mu je bio onemogućen pristup tom sastanku. Naknadno je organizovan sporedni sastanak sa MMF-om, na kojem je bio ovlašćen od strane mandatar da ga predstavlja u finansijskim poslovima. Ministar je ukazao je da su nakon poziva ministra finansija, 23. novembra 2020. godine, bili na sastanku sa njim koji je dobronamjerno prikazao stanje javnih finansija i ukazao da će početkom decembra, odnosno na kraju novembra, biti oko 60 miliona eura depozita i oko 60 miliona sredstava na glavnom računu trezora. Dalje, naveo je da, znajući da će deficit biti minimum 30-40 miliona eura, a bio je više, na kraju mjeseca je ostalo 56 miliona eura, kada se ulazi u covid krizu, te da bi imajući u vidu navedeno, 21. januara bankrotirali da nije bilo zaduženja. Ministar je podsjetio i da mu je MMF tražio ovlašćenje po kojem ga mandatar ovlašćuje da ga predstavlja u finansijskim poslovima i da za to postoji dokument, što je bilo krajem oktobra 2020. godine. Znajući sve navedeno i imajući u vidu informacije sa kojima su raspolagali a koje su dobijene od ministra finansija, obavijestio je Odbor da se na tržište izašlo 9. decembra, što je poslednji dan kada se moglo realno izaći na tržište i što se pokazalo tačnim. Ministar je ukazao i na primjer Ukrajine, koja ima isti kreditni rejting kao Crna Gora, koja je izašla na tržište dva dana poslije Crne Gore i koja je imala prinos na obveznice iznad 5% a Crna Gora dva dana prije sa

prinosom od 2,95% Informisao je Odbor da su se ponovo, 25. novembra 2020. godine, susreli sa ministrom Radunovićem, gdje je predložio ministru da Direkcija za upravljanje dugom, koja je nadležna za dug, i koja izdaje obveznice i upravlja dugom, počne sa radom na pripremi kako bi se izašlo na tržište 9. decembra, i da ću on, bez ikakve naknade, savjetodavno, da pomogne u tom procesu kao, očigledan, kandidat za ministra. Naveo je i da mu je ministar rekao da će navedeno biti nevjerovatno ako se uspije. Ukazao je i da se kod projektovanja uzimalo u obzir: analize banaka na dnevnom nivou; da će zbog izbora g. Bajedena za predsjednika, i zbog čitavog optimizma tada u Americi i optimizma u vezi sa vakcinama, da, taj period nevjerovatne likvidnosti na tržištu i dobrih uslova na tržištima, neće trajati do „crnog petka“ 2020. godine i da se zbog toga donijela takva odluka, tj. ministar je pristao na to, i Direkcija za upravljanje javnim dugom je pokrenula čitavu proceduru.

Podsjetio je da je Direkcija pokrenula proceduru, po ovlaštenju tadašnjeg ministra, na osnovu ponuda banaka, a to su četiri banke sa kojima su u prošlosti radili, i da su radili sa pravnom kućom Linklaters, što je naslijeđeni ugovor, na ovlaštenje, tadašnjeg, ministra finansija. U daljem izlaganju ministar je naveo da su 7. decembra 2020. godine, imali Due Diligence sa pravnim kućama, i da je potvrđeno sve što je do tada bilo i da su oni prihvatili takav koncept: banke i pravne kuće, i Londonska berza, koja je najstriktnija. Ministar je naveo da su bili svjesni da je u toku bila tranzicija vlasti i da administracija radi na tome, te da bi volio da to bude primjer tranzicija vlasti za budućnost.

Poslanik Raško Konjević, postavio je pitanje da li je, u vezi sa učešćem gospodina Spajića, to tada odlučio ministar Radunović, kao tadašnji ministar i da li se ministar tada savjetovao sa tadašnjim predsjednikom Vlade.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić, u odnosu na pitanje poslanika Konjevića odgovorio je da ministra nije poznao, niti se ikada sreo sa njim, niti je imao sa njim niti sa bilo kim iz prethodne Vlade bilo kakve konsultacije. U odnosu na pitanje da li se ministar konsultovao sa predsjednikom Vlade odgovorio je da ne zna, i da to pitanje treba postaviti njemu. U odnosu na pitanje da li je imao direktnu komunikaciju sa bankama i da li je bio neovlašćeno lice i aktivno učestvovao, ukazao je da je na to već odgovorio. U odnosu na izvršenje budžeta ukazao je da je potrošnja nešto što je konstantno, svakog mjeseca imamo isti budžet, istu potrošnju, prihodi su ti koji variraju. U odnosu na početak godine, pošto nema turističke sezone, ukazao je da su prihodi mnogo manji, što je logično; kada ima turističku sezonu prihodi su mnogo veći, i tada imamo suficit, i poslije toga ponovo opadaju. Podsjetio je da ne treba miješati pojmove likvidnosti i fundamentalnosti, i pojasnio da fundamentalno mi ne trošimo na potrošnju ovu obveznicu, ali likvidno da, u tom trenutku trošimo, ali i da će se poslije to nadoknaditi. U vezi sa pitanjem da li je bilo limita naveo je da nije i da ne želi da komentariše Rebalans budžeta iz 2020. godine, i da to najbolje znaju ljudi koji su to izglasali, i naveo da isti nije ostavljao limit i da je ta situacija iskorišćena. Uzimajući u obzir situaciju da nije bilo limita i zbog velike neizvjesnosti u privredi, situaciju kada je bilo velike neizvjesnosti u privredi, zbog jako nepovoljnih kredita koji su sklapani u prošlosti i koje bi mogli da vratimo sa ovom niskom kamatom, zbog investicija koje želimo da izvršimo u ovoj godini, ukazao je da su se zadužili 750 miliona, a ne 550 miliona eura. U odnosu na pitanje u vezi sa privremenim finansiranjem, ministar je ukazao da to znači da oni svakog mjeseca prave novi budžet gdje se kaže kolika će biti potrošnja a koliki će biti prihod. U vezi sa pitanjem da li je za nekog rekao da

je neznaven, u bilo kom intervjuu, istakao je da to nije rekao i da nije imao neku lošu namjeru a naročito ne prema poslanicima, i da, u vezi sa pitanjem da li misli da je ovo Vlada kontinuiteta, naveo je da se politika ove Vlade toliko razlikuje od politike prethodnih vlada i kao primjer naveo odnos prema pitanjima kao što su: ekonomsko državljanstvo, mini centrale, budžet i td. U dijelu koji se odnosi na budžet ministar je naveo da je budžet koji je trebalo da bude predstavljen u decembru bio neprihvatljiv i da on to nije mogao da prihvati i da branim taj budžet, jer nije vjerovao u taj budžet, kao i ukazao da će budžet koji je u fazi nacрта a koji će ubrzo u formi predloga biti dostavljen poslanicima, između ostalog, karakterisati to da će diskreciona potrošnja biti manja za oko 170 miliona eura, te da i ova činjenica može dati odgovor na pitanje da li je ovo Vlada kontinuiteta ili nije.

Ministar je u daljem izlaganju kazao da dug jeste porastao sa 88,6 na 104 miliona eura, ali da je to bruto dug i da to nije neto dug, i da treba uzeti u obzir činjenicu da kešom koji je u Trezoru, je moguće vratiti obveznice čak i po boljim uslovima nego što smo se zadužili, to jest, od 746 miliona bilo bi vraćeno 720 miliona eura. Poenta je, po riječima ministra, da se taj keš troši na smislene stvari i da je zaduženje više tehnička stvar, ali da treba istaći da je ono urađeno u jako kratkom roku, u nemogućim uslovima kada je ekonomija padala -15% i kada je sezona neopravdano podbacila i td. U odnosu na valutni rizik dolarskog kredita, iskazao je saglasnost sa poslanikom Radulovićem, i naveo da je to katastrofalan dolarski kredit koji imamo sa Kinezima, i da se u tom dijelu mora riješiti tajming za pregovaranje. Ministar Spajić osvrnuo se i na to da Crna Gora nema mogućnost da štampa novac i da bi dobili npr. 1 euro u Crnoj Gori postoje samo dva načina a to su ili prodaja imovine i usluga, što su radile prethodne vlade, ili naplata poreza. Takođe, ukazao je da je npr. povrat novca od pojedinih projekata kao što je Porto Montenegro veoma mali. Konstatovao je da se nije posvetila pažnja proizvodnim djelatnostima, kao i saopštio da mu je Institut za javno zdravlje priznao, da su u novembru oni preporučivali tadašnjoj Vladi da se zatvore, jer su imali 1000 zaraženih dnevno, zato što nijeu imali novca, i zato što nije imalo mogućnosti da se izađete na tržište. Naveo je i da, slučajno zna, da bi kamata bila tada mnogo veća nego što ona koja je sada dobijena. U vezi sa pitanjem ili konstatacijom da su neke stvari „mutne“, saopštio je da nije ni jednu „mutnu stvar“ uradio ni kao privatno lice, ni kao funkcioner vlasti, nikada, i da nema nikakvih optužnica, kao i da nikada nije ni u Japanu, ni u Singapuru, ni u Francuskoj i Americi, platio parking kaznu, ni bilo što drugo. Na pitanje da li je radio mimo procedura, ministar je informisao Odbor da je provjerio sa svim pravnicima sa kojima se savjetovao, da nikakvih kršenja procedura nije bilo, i da ukoliko jeste, da bi volio da čuje nešto novo. Takođe, na pitanje da li se ranije bavio javnim finansijama, naveo je da je bio investitor, i ne da se samo bavio javnim finansiranjem, već je i sam ocjenjivao javno finansiranje drugih, i da se na taj način bolje nauči kako ćete da koristite svoj euro, i da je sa 28 godina bio najmlađi menadžer u Singapuru i da je Fond u ojem je radio napravio najviše povraćaja novca u Singapuru. U odnosu na pitanje ko je angažovao banke naveo je da je to bila Direkcija za upravljanje dugom, i da i sada oni, svako jutro, komuniciraju i sa bankama i sa pravnim zastupnicima. Ponovio je da se kod izdavanja obveznice može vidjeti povjerenje i kvalitet investitora i ukazao da su npr. kada su počeli aukciju obveznica 8. decembra 2020. godine, sa prinosom 3.375%, taj prinos je pao u toku procedure, na trenutni 2,295%, i da je taj pad isto odraz velike potražnje za našim obveznicama. U daljem izlaganju ministar je objasnio kako se odvijao proces izdavanja obveznice i naveo da su do 12h imali potražnju negdje oko milijardu i 200 miliona eura, i da se u 12h, budi Amerika i BlackRock

investira, nudi 150 miliona eura i da čim se to desilo, nastao je jedan stampedo investitora, to jest, od milijardu i 200 miliona koje smo u tom trenutku imali, došli smo do 3 milijarde. Naveo je da su 7. decembra 2020. godine, kada su potpisani svi ugovori, kao ovlašćeni pred Vladom, je tada morao da prođe veoma striktnu proceduru i potvrdi to što je radila Direkcija za upravljanje dugom, da potvrdi i da stoji iza toga i da je znao svu tu priču, i da je dio toga, i da stoji iza svake riječi. Naveo je da je navedeno potvrdio, uz ogradu da svaka Vlada može da promijeni, da evaluiira neke od politika prethodnih vlada.

U odnosu na pitanje poslanika u vezi sa protestom prevoznika koji je u toku, i drugih protesta, naveo je da mu je jako teško zbog situacija u kojima se ti ljudi nalaze i da želi da pomogne i da stvari treba sagledati realno. Imajući u vidu navedeno, iskazao je očekivanje da će se unaprijediti određena zakonska rješenja i pravila igre. Na pitanje u vezi sa zaključkom Vlade od 7. decembra, naveo je da je verifikovan na istoj sjednici Vlade. Podsjetio je da je transakcija u tom trenutku bila interna, kao i u momentu održavanja Druge sjednice Vlade, 10. decembra 2020. godine, tako da nije mogla da bude na sajtu, i da kada je 11. decembra 2020. godine potpisao rješenje kao ministar, ta informacija nije više interna, to jest, od 11. decembra obveznice nijesu više interne, i zato je sada na web sajtu. Dalje, ministar je naveo da je 14. decembra objavljeno prihvatanje rezultata obveznica što je urađeno na sjednici Vlade. Na pitanja da li su razmatrali prospekt ili ne, ministar je odgovorio da jesu, i da je taj prospekt inače radila ista kuća ga je pravila i 2019. godine, i da je i njima bilo mnogo lakše i zbog čega je izabrana ta pravna kuća u direktnoj pogodbi, gdje se postupilo po svim zakonskim procedurama

Na pitanje u vezi sa prospektom ukazao je da, kao što se moglo i primijetiti, isti nije mnogo razlikovao u odnosu na 2019. godinu, osim dijela koji se odnosi na covid. Poštovanje procedura? Ja opet kažem, stvarno, mi recite koju proceduru nijesmo ispoštovali, samo recite, koju proceduru nijesmo ispoštovali, samo recite i ja ću da vam odgovorim. Do sada sam samo slušao za nepoštovanje procedura, nijednu konkretnu stvar nijesam čuo. U vezi sa pitanjem da li je bila prazna kasa ili nije, ministar je naveo da su krajem 2020. godine imali oko 56 miliona eura u samoj državi, i da je na navedeno odgovorio kroz prethodne odgovore. Na pitanja u vezi sa kreditnim rejtingom i parametrima za kamate, ministar je ukazao da treba porediti one stvari koje su poredive i podsjetio da smo, fundamentalno, imali kreditni rejting B prošle godine, kada smo izdavali obveznicu, i da je ostvaren uspjeh. Podsjetio je i da je zatvaranje granice koštalo 500 miliona eura i da je to uticalo na Budžet, što je lako izračunati. Na pitanja u vezi sa ugovorima o finansijskim konsultantima, istakao je da nikakvih konsultanata nije bilo, i da taj termin konsultanata se koristi za banke, koje su učestvovala.

Poslanik Raško Konjević, postavio je pitanje da li je Direkcija za dug u Ministarstvu finansija odlučila koje će banke da budu?

Ministar finansija i socijalnog staranja Milojko Spajić, odgovorio je da Direkcija po ovlašćenju ministra finansija razgovara sa bankama i predlaže.

Poslanik Rasko Konjević, naveo je da je ugovor sa bankama potpisao ministar Spajić.

Ministar finansija i socijalnog staranja Milojko Spajić, odgovorio je da je rađeno na osnovu analize Direkcije.

Poslanik Rasko Konjević, iskazao je mišljenje da ministar Spajić nije ništa uzeo, ali da se ovdje radi o pravnoj proceduri, ovo je državna uprava, s jedne strane je država koju neko predstavlja, a sa druge strane je neko drugi, nema sprovođenja bilo kakve procedure bez definisanog obligacionog odnosa, a to je ugovor. Naveo je i da su predmetni ugovori od 7. decembra 2020. godine, i da je nemoguće da je neka Direkcija nešto dogovarala sa bankama.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić, ponovio je da je sve objasnio i da je svima jasno, ali i pojasnio da su sve procedure spovođenja i obligacioni odnos, da su pravnici, Linklaters i četiri banke, oni su stvarno radili prije 7. decembra na pripremi prospekta, na pripremi investitora, po nalogu bivšeg ministra finansija i da su oni znali ko će da bude sledeći ministar, odnosno koje kandidat za ministra finansija. Ministar je naveo da je sve ugovore dobio do 7. decembra i da je sve potpisao tada, a na dio koji se odnosi na pitanje da li je postojao obligacioni odnos sa pravnom kućom i sa četiri banke, naveo je da su one to radili vjerujući da će ja da potpišem 7. decembra, što znači da su oni to radili na svoj rizik, i oni neće možda biti plaćeni za to, i oni nijesu dobijali nikave informacije ili bilo što, oni su pravili prospektus a to je javni dokument. Ministar je naveo i da sva ostala dokumenta koja su potrebna, je tada potvrdio i da se sa svim tim dokumentima, uključujući i prospektus ja slažem sa njima, i oni su bili zadovoljni sa tim, i berza i pravni savjetnici, i četiri banke. Ponovio je da nikakvih kršenja procedura nije bilo. U daljem obraćanju ministar je postavio pitanje koja je to alternativa bila ovome, i da zamislimo da je, po tumačenju poštovanja procedure koje se čulo, poštovao procedure, da je 7. decembra počeo sa zaduživanjem, iskazao je dilemu da li neko misli da bi stigao da se zadužimo na vrijeme - ne bi, već bi bankrotirali i sada bi pričali o „rezanju“ plata za 40%, o masovnim otpuštanjima, aranžmanima sa MMF-om npr, čudima. Zaključio je da se poštovanje procedura do sada vidi po zatečenoj situaciji. Na konstataciju poslanice Kordić da je ovo infamozni kredit, iskazao je neslaganje. Na dio koji se odnosi na upotrebu sredstava ministar je saopštio da će kroz budžet biti jasnije kako će se upotrijebiti ta sredstva i da će ovaj budžet i socijalni i razvojni. Ponovio je da Crna Gora nema mogućnost štampanja novca i da to treba imati u vidu ukoliko se upoređujemo sa nekim zemljama u smislu mjera koje se preduzimaju tokom covid krize i uticaja na ekonomiju.

U odnosu na podatak koji je saopštila poslanica Popović, da su od juna do novembra nedostajuća sredstva iznosila 450 miliona eura, to govori o količini neizvjesnosti, ukoliko se ponovi prošla godina, odnosno, loša sezona, i koliko može da bude teška situacija, i da je to jedan od razloga što je izdat veći iznos obveznica. U vezi sa kratkoročnim pozajmicama naveo je da je interesantno zaduživanje iz 2016. godine, kada je prinos na našu obveznicu pao duplo za jedan ili dva dana, i da je to bio jedan loših od primjera plasiranja obveznica.

Na pitanje da li je Crna Gora mogla da izbjegne zaduženje, ministar je odgovorio da nijesmo mogli da zaradimo prihodima, dakle carinom, porezima, i ostalo za tako kratak rok, da nijesmo mogli da isprintamo novac, da nijesmo mogli da smanjimo potrošnju prema privredi koja je bila zatvorena, što znači da nije bilo mogućnosti izbjeci zaduženje. Na kraju, na pitanje koje se odnosilo na Fond za zaštitu depozita saopštio je da trenutno ne raspolaže tačnim podacima i da u ovom momentu ne može dati odgovor.

Poslanik Petar Ivanović, zahvalio se na dobijenim odgovorima, bez obzira na to što se sa mnogim odgovorima ne slaže, i ukazao da ministar treba biti precizan i da vodi računa o svakoj izgovorenoj riječi. Ponovio je da nije zadovoljan dobijenim odgovorima. Iskazao je utisak da je g. Spajić, kao savjetnik odradio sav ovaj posao, a ne kao ministar finansija. Naveo je da se na ovoj sjednici treba razgovarati o tome da li g. Spajić, kao ministar finansija poštovao zakonom predviđene procedure ili ne, i da je to suština priče i da su poslanici, kao članovi Odbora veom zaabrinuti za poštovanje Zakona o Budžetu i procedure koje se odnose na odluke od strane Vlade. Poslanik Ivanović ukazao je da građani Crne Gore neće plaćati prinos, već će plaćati kamatu. U odnosu na pojedine diskusije kolega poslanika o rastu javnog duga od kada je Crne Gore nezavisna država i da je kamatna stopa padala, ukazao je da bi možda mogao neko izvući pogrešan zaključak, tako da što je bio veći javni dug, padala je kamata, i da što je bio veći javni dug mi smo se zaduživali po sve većoj kamatnoj stopi, pa bi na osnovu toga bilo dobro da povećamo javni dug jer će u budućnosti kamatna stopa biti sve niža i niža. Imajući u vidu navedeno, naveo je da postoje određena dešavanja na tržištu, na koje Crna Gora ne može da utiče, jer smo veoma mali igrač na tržištu, kako navodi ministar, i da ta dešavanja zavisi od ponude i potražnje ne samo u regionu, nego i u Evropi i svijetu, i da mi možemo samo da trpimo posljedice onoga što su zbivanja u svijetu. Podsjetio je i da se u tom vremenu dogodila velika ekonomska kriza i veliki oporavak, dogodile su se mnoge promjene u političkoj ravni, zemlja u kojoj je ministar, a i ja, proveo jedan dio života sve manje je svjetski lider i se pojavljuje jedna druga zemlja koja preuzima njenu poziciju, tako da u tim globalnim promjenama i mi smo „trpljeli“ i da na finansijskom tržištu nemamo samo odraz isključivo ekonomskih parametara nego da postoji jedan dio politike. U dijelu na konstataciju ministra da treba upoređivati uporedive stvari, poslanik Ivanović, naveo je da je Albanija dobila kamatnu stopu sa istim tim rejtingom i kamatnu stopu i prinos koji je dobila Crna Gora, to jest, građani Albanije platiće manje kreditnog zaduženja, nego što će to platiti građani Crne Gore. Takođe, poslanik Ivanović ukazao je da zaduživanje treba posmatrati u odnosu na iste ili slične zemlje Evrope, koje su imale rast duga u BDP-u, rast nezaposlenosti, kako u apsolutnom tako i u relativnom dijelu. U vezi sa navedenim, takođe, je ukazao da se navode podaci kao što je najveći pad BDP-a u Evropi, ali se ne navodi da postoji polovina zemalja u EU, koje imaju veći udio duga u BDP-u, i da su u vrijeme kada su bili izbori, više od polovine tih zemalja, imale veću nezaposlenost nego što je bila u Crnoj Gori.

Na dio koji se odnosi na iznos zaduženja, i na pitanje zašto pojedini poslanici insistiraju na razlici između 500 i 750 miliona eura, a imajući u vidu i obrazloženje ministra, poslanik Ivanović je ukazao da samo razlika od 250 miliona eura, koja nije bila predviđenja Zakonom o budžetu, u godini kada su emitovane obveznice, iznosi 52 miliona eura na 7 godina, jeste npr. jednaka iznosu izgradnje sedam bolnica. Poslanik Ivanović, naveo je da je 3. decembra 2020. godine, broj nezaposlenih u Crnoj Gori bio 47.053, a da je 12. marta 2021. godine taj broj 52.437, stopa nezaposlenosti je bila 20.3%, a danas je 22.6%, što znači da je porasla i stopa i broj nezaposlenih. Udio duga u BDP-u bio je bio 88.6% a danas je preko 100%, rejting je sa B+ pao B, cijena dizel goriva bila je 0.99 eura a danas je 1,13 eura, gorivo od 98 oktana bila je 1.15 eura, a danas 1.30 eura. U odnosu na neke izjave i optužbe jednog kolege ministra finansija i socijalnog staranja, poslanik Ivanović podsjetio je da je kamatna stopa na kredit iz Abu Dabija 2,5% i da je ona ostvarena 2014. godine, kada su bile veće kamatne stope u regionu sa grejs periodom od četiri godine. Posmatrajući uslove navedenog sa zaduživanjem iz decembra 2020. godine, naveo je da

nema npr. grejs perioda, a rok za vraćanje kredita u slučaju Abu Dabija je 17 godina, a kreditni angažman odnosno kupovina ili prodaja obveznica je pokrivala period od 7 godina, to jest, postoji velika razlika u ročnosti i kamati. Poslanik Ivanović je na pominjanje Bloomberg-a od strane ministra, u jednom od postavljenih pitanja, ukazao da ministar nijes pomenuo npr. da je taj isti Bloomberg, napisao da će Crna Gora, trebati sedam godina da vakciniše 75% stanovništva, nastavi li ovakvim tempom. Naveo je i da je 1.150 ljudi umrlo u Crnoj Gori, i postavio pitanje „koliko košta život u Crnoj Gori“, kada izađemo iz kamatnih stopa, iz rokova, iz kredita, obveznica, i ukazao da prije svega trebamo biti odgovorni prema životima ljudi. Podsjetio je i da nakon šest mjeseci još uvijek nemamo: plan rada Vlade, budžet i agrobudžet. Na odgovor ministra da je keš u trezoru, poslanik Ivanović, ukazao je da kamate nijesu u trezoru, i da ako taj keš ne bude išaotamo gdje treba da se oplodi, nastaće problem vraćanja kamate. Naveo je i da postoje tri načina na koje Crna Gora povećava svoju novčanu masu: jedno su novčane investicije koje su u padu od formiranja ove Vlade, drugo je izvoz a pored izvoza je i turizam, i da smo ovdje u Skupštini saslušavali nekoga ko je na granici izvoza od skoro 200 miliona eura, iz političkih razloga, ne iz ekonomskih, s namjerom da mu se zagorča život da ne bi ni to izvezio iz Crne Gore; i kao treći izvor je dijaspora, koju čini veliki broj ljudi koji su pošli iz Crne Gore, koji šalju novac svojim članovima porodice. Poslanik Ivanović, ukazao je da su izbori bili 30. avgusta i da je predsjednik Crne Gore uputio poziv mandataru da sastavi Vladu u zakonom predviđenom roku, ali da ne zna zašto je toliko vremena trebalo za sastavljanje iste i da za to nije kriv niko iz opozicije. Takođe, iskazao je mišljenje da Budžet ne može biti i socijalni i razvojni. Na kraju zamolio je da se prosljedi fonografski izvještaj sa sjednice Vlade od 7. decembra 2020. godine i zamolio ministra da još jednom pogleda svih 12 pitanja koja je postavio i ponovio pitanje broj 10 koje glasi: imajući u vidu Vašu izjavu da ova Vlada ne bi imala potrebu da emituje obveznice da vaša Vlada nije ostavila praznu kasu, kazali ste da ste zatekli 120 miliona a ne 53 ili 60 miliona eura, kako je do sada izjavjivao predsjednik Valde, a u jednom dijelu i ministar. U odnosu na navedeno, pitao je ministra da li je dobro razumio odgovor na navedeno pitanje. Takođe, poslanik Ivanović, zamolio je da dobije odgovore i pisanim putem.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić, na pitanje šta su mogli da urade više kao Vlada, odgovorio je da je uvijek moguće više, a da što se tiče obveznice, koja je tema današnjeg saslušanja, naveo je da misli da ništa više nije moglo da se uradi i da je sve po zakonu urađeno, po svim procedurama, časno i čisto, i na čast Crnoj Gori. Da li smo poštovali procedure, rekao sam da jesmo. Ponovio je da je kao kandidat za ministra koji je priznat i od MMF-a, i da je mandatar potpisao to pismo, koje je poslato MMF-u i da je tadašnji ministar Radunović, priznao činom što me je pozvao u Ministarstvo finansija, i saslušao i predao mi informacije, kao nekoga ko će biti sljedeći u nizu, i prihvatio, rekao administraciji da razgovaraju sa mnom i da je sve potvrdio 7. decembra 2020. godine bankama, pravnim savjetnicima i svim drugima. Na dio koji se odnosi na prinose ukazao je da treba porediti prinose i prinose, i kamate i kamate, to jest, prinos u 2020. godini bio je 2,95% a prinos u 2019. godini 2.75%, imajući u vidu i potpuno drugačiju situaciju i covid i racionalno ponašanja što se tiče granica i td. U odnosu na poređenje sa Albanijom ministar je naveo da Albanija ima dug oko 76% na kraju godine, a da smo mi imali skoro 90%, i da to nije uporedivo, i da je naš kreditni rejting sada B, a njihov je ostao B+, tako da ni to nije uporedivo. Takođe, naveo je da je Albanija u 2020. godini imala sezonu na nivou od oko 55% sezone iz 2019. godine, dok je Crna Gora imala samo 12 ili 15%, te da se i u ovom dijelu ne mogu porediti. Na konstataciju da se ne

možemo porediti sa nekim zemljama iskazao je saglasnost ali i ukazao da npr. Francuska i Njemačka su zemlje koje imaju vrlo visok BDP po glavi stanovnika. Na dio koji se odnosi na porast nezaposlenosti za 3 mjeseca naveo je da je to jedna inercija koja će da se desi i da je to situacija koja je bila prije i da će to da traje još neko vrijeme. U odnosu na rejting i dug, naveo je da je to ranije objasnio i da je to stanje koje je zatečeno. Na pitanje u pogledu visine cijena goriva odgovorio je da Ministarstvo finansija i socijalnog staranja ne određuje cijenu goriva. U vezi „Abu Dabija“, ministar je naveo da ne želi o tome da diskutuje, a na podatak da je Bloomberg predvidio da ćemo se za sedam godina vakcinisati na 75% stanovništva u Crnoj Gori, ministar je podsjetio na izjavu premijera ili ministarke zdravlja koji su rekli da će do ljeta biti 35% građana vakcinisano. U odnosu na plan rada Vlade i Budžet, obavijestio je da će isti biti završeni uskoro. Na dio koji se odnosi na pominjanje dijaspora, ministar je postavio pitanje zašto su granice Crne Gore bile zatvorene prošlog ljeta. U vezi sa pitanjem da li je bilo 120 miliona ili 60 miliona eura po prispjeću, ukazao je da je na kraju decembra bilo 56 miliona eura i da su sa tim stvarno raspolagali, i da je slika onoga što se naziva „spržena zemlja“ o kojoj je govorio, kao i naveo da je, u odnosu na komparaciju poslanika Ivanovića u vezi sa izgradnjom bolnica, poslednja bolnica u Crnoj Gori napravljena 1974. godine i da se za 30 godina moglo mnogo više u tom dijelu napraviti.

Poslanik Branko Radulović, iskazao je mišljenje da je, imajući u vidu, Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, prekršeno mnogo toga i da je potrebno da Državna revizorska institucija ispita prošlu fiskalnu godinu, a specijalni tužilac prethodne četiri godine. Saglasio se sa ministrom da je zaduživanje bilo neophodno, ali da se postavlja pitanje koliko i kada, da li stepenasto ili odjedanput za cijelu godinu dana. Takođe, iskazao je mišljenje da se trebalo zadužiti sa rezervom za tri do četiri mjeseca, naročito imajući u vidu da likvidnost sve više raste, da aktivnost banaka sve više raste, aktivnosti Sjedinjenih američkih država i EU. Podsjetio je i da je još prije godinu dana pokrenuo-predložio rezoluciju u vezi sa sektorom turizma, da je potrebna regionalna saradnja, da je potrebno kvalitetnije pregovaranje i da je potrebno razgovarati sa „kinezima“ u vezi sa dugom i iskazao dilemu u pogledu zaduživanja odjednom ili stepenasto. Poslanik Radulović ukazao je da je neophodan „Maršalov plan“ da dođemo do valjanih osnova i naveo da je neophodna razvojna banka i osvrnuo se na mišljenje Vlade u vezi sa Predlogom zakona o Crnogorskoj razvojnoj banci čiji je podnosilac. Postavio je pitanje zašto nije, do sada, napravljena reforma na tržištu novca, i naveo da je tržište kapitala neaktivno. Poslanik Radulović iskazao je mišljenje da Vlada nije reformatorska i zatražio da, ukoliko se budu donosili zaključci sa ovog saslušanja, jedan od tih zaključaka bude na njegov predlog, kao i naveo da je do sada morao biti usvojen plan rada Vlade. Ukazao je da je potrebno gledati u budućnost i rješavati sistemske probleme od kojih zavisi razvoj Crne Gore. Na kraju, zaključio je da je potrebno duboko promišljanje i da je potrebno iskoristiti sve potencijale.

Ministar finansija i socijalnog staranja Miloško Spajić, u odnosu na diskusiju poslanika Radulovića iskazao je saglasnost sa više saopštenih konstatacija, a na pitanja da li je zakon prekršen ili nije, odgovorio je da misli da isti nije prekršen i da je sve urađeno u skladu sa zakonom. U odnosu na to koliko je iznos zaduženja bio potreban i da li je bilo bolje zadužiti se stepenasto, ministar je naveo da je to pitanje procjene, i da takva praksa postoji. Međutim, naveo je i da nijesu smjeli da rizikuju previše u tom trenutku i da nije znao šta će zateći, kako u dijelu koji se odnosi na državna preduzeća i u dijelu svega ostalog. Ministar se saglasio i da je neophodno imati mnogo bolju viziju i da moramo da radimo više na tome. U vezi sa kreditnim

rejtingom, naveo je da je poslanik Radulović u pravu kada kaže da je to jedan retrovizor, ali da je potrebno gledati unaprijed, gledajući i prethodne odluke, akte i ostalo, pa na bazi toga prejudicirati kakva će budućnost biti.

Ministar se saglasio i da je tržište kapitala loše i ocijenio da je u tom segmentu neophodna reforma. Podsjetio je i da je bilo je dana kada je tržište kapitala bilo tako neaktivno da je bilo 0 eura prometa, kao i naveo da u sektoru energetike postoji jako puno prostora investicije uz postojanje, kako je poslanik Radulović ukazao, jasne vizije. Na kraju, ministar je prihvatio kritiku poslanika Radulovića i iskazao mišljenje da se uvijek može bolje.

Poslanik Raško Konjević, ukazao je da je imao veoma specifičan ugao u ovoj priči, i da kao što ste rekli da niste prekršili Zakon o javnim nabavkama, pokazao sam Vam ugovor koji je na datum 7. decembar, kada ste izabrani, imali pravo da to uradite, ali i naveo da, uz molbu da ga lično ni pogrešno ministar ne shvati, ovako kako je koncipirana „odbrana“ zakonitosti ove procedure, je kao da je ministar sam sebi pisao krivičnu prijavu.

Poslanik Konjević naveo je da do trenutka izbora u Vladi, g. Spajić ne postoji kao javni funkcioner, niti ima bilo kakvo ovlašćenje, i da vaša riječ prema bilo kome, prema bilo kojoj trećoj strani, sa kojom može država da komunicira ne postoji, i da ne možete vi da to konvalidirate 7. decembra kada ste izabrani, jer se prethodne stvari sprovedene na način koji nije adekvatan i ukazao da bi sa navedenom pravnom kućom mogao da radi, mora da se ima ugovor. Poslanik Konjević je navedeno predstavio primjerom i naveo da bi to isto bilo kada bi u banci vam neko „pustio“ pare, prije nego što ste završili proceduru za kredit. Ukazao je da član 82 Ustava Crne Gore definiše nadležnost Skupštine Crne Gore da raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore, i da ova Skupština o ovom zaduživanju nije odlučivala, jer odluka o zaduženju podrazumjeva iznos. Takođe, naveo da se prema onom što je saopšteno, zaduženje rađeno zajedno sa prethodnom Vladom i da to treba kazati parlamentarnoj većini. Sve navedeno, po poslaniku Konjeviću, bilo je i razlog zašto je inicirao otvaranje parlamentarne istrage a ne održavanje kontrolnog saslušanja, i ukazao da je ministar danas saopštio da je ovlašćenje Direkciji za upravljanje dugom dao ministar finansija, i postavio pitanje, da ako je prethodni ministar finansija dao to ovlašćenje bez Vlade, onda je u ozbiljnom problemu. Takođe, naveo je da je ranije bio član Vlade i da zna šta su ovlašćenja ministra i da njega mora Vlada da ovlasti kao što je ovlastila ministra Spajića 7. decembra za određene stvari. Na izjavu ministra da kod obveznica nema korupcije poslanik Konjević ukazao je da se jednostavnom pretragom u Google-u mogu naći desetine radova na ovu temu, i da je ovom izjavom ministar, politički, svako kreditno zaduženje obveznica u prethodnom periodu abolirao.

Poslanik Konjević ukazao je da se Direkcija za upravljanje dugom, nalazi u Direktoratu državnog Trezora, i da, barem po sjećanju, ima 5 ili 6 direkcija. Njena ovlaštenja, načelnika Direkcije su takva da se ona u Ministarstvu, pod ogromnim navodnicima, ne pita ništa. Iznad sebe ima pomoćnika za državni trezor, iznad pomoćnika za državni trezor potencijalno ima državnog sekretara, iznad državnog sekretara ima ministra. Prema tome ne može Direkcija za upravljanje da određuje sa kojim bankama, ona može da izvršava ono što je Vlada ovlastila ministra sa kojim bankama da sprovodi određenu procedru, i iskazao mišljenje da se ministar u tom dijelu prosto „zapetljalo“ u proceduri, jer rekli ste da ste na nekoliko sastanaka sa ministrom Radunovićem, između ostalog dobili podatke o stanju javnih finansija, ne ulazim, jeste li ili niste, vjerujem vam, da jeste, sa druge strane rekli ste da se konvalidirali prospekt

onog trenutka kada ste izabrani za ministra, a da ste kao neformalni savjetnik pomagali u njegovom pisanju. Poslanik Konjević je naveo da je predsjednik Vlade 4. decembra u ovom parlamentu prilikom predstavljanja ekspozee rekao da nema ni jedan jedini podatak o stanju u javnim finansijama, i da za navedeno postoje dvije mogućnosti: ili da Vi njega niste informisali, što niste imali ni obavezu jer niste bili član Vlade, ili je predsjednik Vlade to znao, a o tome nije govorio. U odnosu na izjavu da se radilo „tajno, ali organizovano“, je greška predsjednika Vlade, i predsjednik Vlade je trebao da objasni o čemu se radi. Dalje, poslanik Konjević je naveo da formulacija da su oni vama vjerovali da ćete vi biti ministar - to ne postoji u javnom poslu, ne postoji, i da je to vrlo bitno za proceduru, jer ste Vi kao privatno lice razgovarali sa bankama, i ne govorim Vam da ste vi nešto potpisali, poenta je da ne možete Vi kao građanin da pregovarate i dogovarate. Ponovio je da u Ustavu ili zakonu ne postoji ovlašćenje za kandidata za ministra, i apostrofirao da se ovdje radi o zakonitosti. Takođe, ukazao je da je ministar danas rekao da će deficit budžeta biti 3% u 2021. godini, i da je to odlično, ali da treba imati u vidu i odgovornost za javno iskazanu riječ. Poslanik Konjević postavio je pitanje zašto još nije predložena fiskalna strategija, što je zakonska obaveza. Takođe, postavio je pitanje u kom svojstvu je g. Spajić imao sastanke sa prethodnim ministrom finansija Radunovićem 23. i 25. novembra 2020. godine, i koga je predstavljao i šta je na tim sastancima dogovarano. Takođe, interesovalo ga je da li je ministar Radunović zajedno sa g. Spajićem učestvovao u procjenama za zaduženje za 750 miliona i da li mu sada politički smeta što je ovo zaduženje dogovoreno sa prethodnom Vladom. Poslanik Konjević je takođe sugerisao da treba biti oprezniji u pogledu očekivanja od turističke sezone za ovu godinu, kao i u potenciranju toga da li je prethodna Vlada mogla upravljati na bolji način, sa čim se slaže, ali i da li se moglo bolje upravljati zdravstvenom krizom, posebno imajući u vidu broj umrlih i td.

Ministar finansija i socijalnog staranja Miloško Spajić, odgovorio je da je tokom saslušanja dao iskrene odgovore. Ponovio je da je ugovor potpisao 7. decembra i da prije toga nije bila nikakvog ugovora koji je potpisao u ime Crne Gore, niti da je bilo ikakvog pregovaranja, i da ja konvalidirao ono što je uradila Direkcija za upravljanje dugom, kao i saopštio da je direktor Trezora je dao ostavku i da su državni sekretari isto dali ostavke. Takođe, naveo je da su dobili poziv od ministra Radunovića, koji je bio jako korektan, i da je pozvao mandatara, da preuzme podatke, i da je on kao kandidat za ministra zajedno sa još dva kandidata za ministre u tom svojstvu, bio na sastanku i da nikakav zakon nijesu prekršili. Ministar je u svom odgovoru poslaniku Konjeviću saopštio da se sastao sa bivšim ministrom Radunovićem kako bi se kroz informativni razgovor upoznao sa postojećom situacijom.

Složio se sa konstatacijom da u skladu sa članom 82 Ustava Crne Gore Skupština Crne Gore odlučuje o zaduživanju i kazao da je Skupština izglasavanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu, koji ne određuje limite zaduživanja, dala saglasnost za zaduženje. Istakao je da je 7. decembra, nakon imenovanja, konvalidirao sve što je Direkcija do tada uradila.

Kada je u pitanju konstatacija da postoje slučajevi korupcije u obveznicama, saopštio je da je cijena korupcije na Londonskoj i Njujorškoj berzi toliko velika, da su i zbog najmanjih malverzacija zatvorske kazne decenijske. Dodao je da je dao saglasnost za uvid u bankarske račune, tako da je sve provjerljivo. Kada je pomenuta izjava predsjednika Vlade da je zaduženje

bilo „tajno i organizovano“ objasnio je da se izjava odnosila na interni karakter obveznice i da je Crna Gora uzimanjem kredita izbjegla bankrot.

Poslanica Simonida Kordić se složila sa konstatacijom ministra finansija i socijalnog staranja da je veći fiskalni efekat plasmana sredstava u srednju i radničku klasu, nego u krupni kapital. Međutim, iskazala je mišljenje da postoji diskrepanca između izrečenog i onog što se dešava. Obraćajući se ministru saopštila je da su se gradonačelnici Herceg Novog, Budve i Tivta obratili sa zahtjevom da se obezbijede subvencije za sve zaposlene u ovim gradovima, koji rade u djelatnostima koje su zbog zaključavanja tih gradova pretrpjele najveću štetu. Istakla je da su to uglavnom djelatnosti vezane za usluge i turizam, a koje, u najvećem broju, zapošljavaju upravo kategorije za koje, po njenim riječima, ministar tvrdi da daju najbolje fiskalne benefite. Ukazala je da je odgovor bio da će se subvencije davati samo za zaposlene koji su roditelji djece do 11 godina. Mišljenja je da to predstavlja diskriminaciju jednog vrlo velikog segmenta radnog stanovništva, koji imaju djecu, koja imaju 12 godina, s obzirom da dijete od 12 godina nije ekonomski sposobno da kontribuiru svom porodičnom budžetu ništa više nego dijete od 11 godina. Riječ je o najranjivijoj kategoriji stanovništva, koja je i inače najranjivija, a u ovim covid uslovima čak i drastično diskriminisana što se naročito vidi u opštinama Herceg Novi, Budvi i Tivtu, koje su trenutno bile pod najstrožijim mjerama. Iznijela je primjedbu, ističući da saosjećajnost i razumijevanje imaju svoje limite u konkretnim aktivnostima. S tim u vezi, ukazala je na potrebu da i u redovnim ekonomskim situacijama i okolnostima, ova kategorija stanovništva mora imati posebnu pažnju, posebno od strane Vlade.

Kada su u pitanju podaci o Nacrtu budžeta istakla je da su iznijeti podaci tačni, što potvrđuju izvodi iz Nacrta budžeta, sa kojim raspolaže u ovom trenutku. Napomenula je da se osvrnula na pojedine aspekte budžeta prije nego što se pojavio u vidu Predloga pred poslanicima, kako bi ukazala na pojedine loše aspekte tog Nacrta.

Poslanik Dejan Đurović je u svom obraćanju saopštio da će ministru finansija i socijalnog staranja postavljati pitanja u krugu djelovanja ministarstva koje on zastupa.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković je podsjetio članove Odbora da je tema zaduženje od 750 miliona eura, a da će se o potrošnji tih sredstava raspravljati prilikom razmatranja Predloga Budžeta Crne Gore za 2021. godinu, i da će tom prilikom i ministar biti pozvan.

Poslanica Simonida Kordić se saglasila sa predsjednikom Odbora i saopštila da neće ulaziti u dalju raspravu, uz objašnjenje da je njen odgovor bio direktan odgovor na jednu od konstatacija u ministrovom izlaganju.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić je saopštio, obraćajući se poslanici Kordić, da iznijeti podaci o Nacrtu budžeta nijesu tačni, i da su svi podaci iz Nacrta podložni promjeni dok se kao Predlog zakona ne dostavi Skupštini. Pored toga je naveo da je 165 miliona eura već dato za mjere protiv koronavirusa i da će se razmotriti razne vrste subvencija, pri čemu postoji mogućnost da se neke i prošire.

Poslanik Damir Šehović je izrazio zadovoljstvo akademskim nivoom rasprave i saopštio da rasprave na ovu temu prijaju kako profesionalno, tako i u političkom smislu. Istakao je da su tokom rasprave dobijeni odgovori na sva pitanja koja je postavio bio pozitivan ili afirmativan, čime je ministar potvrdio da tvrdnje koje su pojedini poslanici iznosili, stoje i danas.

Komentarišući izjavu ministra da je zatvaranje granica imalo tragične posljedice na turističku privredu Crne Gore i da je zbog toga ostvarenje prihoda od turizma iznosilo 15%, saopštio je da je to bila svjesna odluka prethodne Vlade, koja se između spašavanja ekonomije i spašavanja života, opredijelila za koncept koji je spašavao jedan život više. Istakao je da je za 12 mjeseci prethodne Vlade preminulo 1.151 lice, dok je za četiri mjeseca sadašnje Vlade preminulo 635 lica. Ocijenio je da sadašnja Vlada ne spašava ni živote, ni ekonomiju zbog čega imamo katastrofalnu ekonomsku i epidemiološku situaciju.

Kad je u pitanju zaduženje kazao je da ne smatra zaduženje emitovanjem obveznica ekstremno nepovoljnim, već da je nepovoljnije od svih zaduženja koje su realizovale nama susjedne zemlje. Složio se da je možda primjerenije porediti prinose i saopštio da kada je poređenje prinosa u pitanju na dan emisije naših obveznica stopa prinosa je bila 2,9%, u Sjevernoj Makedoniji na isti dan 1,27%, u Srbiji 1,15%, u Albaniji oko 2,3%. Međutim, kako su kreditni rejtinzi ovih zemalja bili različiti u momentu emitovanja obveznice, osim Albanije, koja je imala u tom trenutku isti kreditni rejting kao Crna Gora, istakao je da su naši prinosi, odnosno, da je naša efektivna kamatna stopa bila veća i od Albanije. Stoga ocjenjuje da je ovo zaduženje nepovoljnije od poslednjeg zaduženja koje je realizovala prethodna Vlada, nepovoljnije u odnosu na sve zemlje regiona, pri čemu ukazuje da nije bilo ekstremno nepovoljno već je bilo nepovoljnije od ostalih.

Takođe je iskazao mišljenje da je saslušanje pokazalo da je Vlada zadužila državu 230 miliona više nego što je bilo potrebno, kako bi obezbijedila neku vrstu rezerve, ukazujući da taj novac nije besplatan. Saopštio je da višak zaduženja od 230 miliona eura košta građane Crne Gore na godišnjem nivou 7,1 milion eura kamate i 0,5 miliona eura provizije investicionim bankama, čime je po njegovim riječima, ukupna šteta po državni budžet 7,6 miliona eura.

U nastavku izlaganja konstatovao je da je korigovani odgovor ministra na pitanje koliko je novca bilo na glavnom računu državnog trezora i u depozitima Centralne banke na dan donošenja odluke o zaduženju, bio 120 miliona eura. Iznio je primjedbu da je i pored tog novca država zadužena sa 750 miliona, čime je po njegovoj ocjeni napravljena šteta od 7,6 miliona eura godišnje kamate.

Osvrnuo se na tvrdnje u javnosti o učešću ministra u pripremi zaduženja prije imenovanja i saopštio da je tokom rasprave na neki način priznao da je učestvovao u pripremi zaduženja i da je tom prilikom imao savjetodavnu ulogu, što je po njegovom mišljenju kardinalna greška, jer nije imao ovlašćenje za učešće u tom procesu. Neovlašćeno učestvovanje u bilo kakvim radnjama koje su prethodile zaduženju predstavlja kršenje zakona, kako ocjenjuje. Kada je riječ o privremenom finansiranju istakao je da je po rješenju o privremenom finansiranju iznos novca opredijeljen Ministarstvu finansija i socijalnog staranja za mjesec mart 41 milion eura i ukoliko se ispostavi da je taj iznos veći od 1/12 stvarnih izdataka Ministarstva to bi predstavljalo flagrantno kršenje člana 37 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Na kraju svog izlaganja čestitao je ministru na izboru savjetnika za medije i sugerisao na neophodnost angažovanja vrhunskog pravnog savjetnika, koji će pomoći da se izbjegne ova vrsta proceduralnih, a ozbiljnih propusta.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Miloško Spajić je obraćajući se poslaniku Šehoviću saopštio da je na ova pitanja već odgovorio i kazao ako je cijena da se izbjegne propast i bankrot

države, kritika pojedinih poslanika, spreman je da je plati. Ponovio je da je 7. decembra, nakon imenovanja, konvalidirao sve prethodno urađeno povodom zaduženja.

Kada je u pitanju poređenje prinosa Crne Gore sa prinosima susjednih zemalja, ukazao je da se Crna Gora ne može porediti ni sa jednom zemljom iz okruženja, pa ni sa Albanijom, koja je imala manji nivo javnog duga u odnosu na Crnu Goru. Takođe, investitori su pretpostavljali da će Albanija održati svoj kreditni rejting, a da će kreditni rejting Crne Gore pasti. Osim toga, prihod od turizma Albanije je bio 55% u trećem kvartalu, koji je najbitniji kvartal turističke sezone, dok je Crne Gore bio 15%.

Objasnio je da nije komentarisao da je zatvaranje zemlje loše, već da je loše to što je zatvorena u trećem kvartalu, u trenutku koji je najbitniji za turističku sezonu, a da je otvorena u novembru kada je bilo više Covid-19 slučajeva. Ističe u navedenom problem diskrepance i loše procjene.

Kada su u pitanju vakcine saopštio je da je Crna Gora zaslugom bivše vlasti zadnja u redu oko vakcina i da su pregovori sa dobavljačima počeli tek u decembru i dodao da više od toga ne bi govorio na tu temu, iz razloga što nije resorni ministar.

Povodom konstatacije da su sredstva u iznosu od 230 miliona rezerva saopštio je da će sredstva biti upotrijebljena za vraćanje starih kredita i za druge namjene koje su ranije tokom rasprave pomenute.

S druge strane, kada su u pitanju špekulacije u medijima oko emisije obveznice naveo je da nije potvrdio tačnost tih informacija i izrazio nadu da su sada otklonjene sve nejasnoće.

Na kraju je zamolio da se ne špekuliše o kršenju zakona ako ne postoje konkretni podaci o istom.

Poslanik Dejan Đurović je zatražio pojašnjenje vezano za namjenu preostalih sredstava od kredita i upitao da li će dio tih sredstava biti opredijeljen za rješavanje problema socijalnog karaktera. Ukazao je na činjenicu da danas imamo priliku da vidimo protest prevoznika, a da će uskoro biti i protesti radnika „Ulcinjske rivijere“ koji nemaju direktora, zatim bivših radnika „Karizme“ i „Sidra“ i sl. Postavio je pitanje da li je na sastanku sa MMF-om bio prisutan i guverner Centralne banke ili je imao poseban sastanak? Osim toga, zatražio je konkretan odgovor i na pitanja kada će biti imenovan direktor Poreske uprave, u cilju boljeg funkcionisanja države i kada će biti smijenjen direktor Uprave carina?

Poslanik Danilo Šaranović je obraćajući se ministru Spajiću saopštio da kao ministar u Vladi Crne Gore ima ozbiljnu devijaciju, a koja u suštini predstavlja vrednosnu razliku ministra i većine njegovih prethodnika. Ukazao je da danas niko od poslanika nije osporio opravdanost zaduživanja i da nije primijetio nijednu utemeljenu proceduralnu kritiku, već da je suštinska zamjerka što je ministar počeo da se bavi svojim poslom par desetina sati prije nego što je imenovan na tu poziciju, a što je ministar na valjan način obrazložio. Izrazio je zadovoljstvo današnjim učešćem ministra koji je okarakterisao iskrenim i ocijenio da nakon ovakvog nastupa svakom građaninu koji je danas pratio sjednicu ovog Odbora nije ostavio dilemu da nije uradio ništa nečasno ili nezakonito. Ukazao je i da je danas uslovno rečeno zamjereno ministru na nedostatku političke vještine i saopštio da po njegovom mišljenju ministar finansija ne treba da obiluje političkom vještinom, već kompetencijom, znanjem i moralnošću u vršenju javnog posla i izrazio zadovoljstvo time do sada.

Poslanica Zdenka Popović je pohvalila nastup ministra Spajića i saopštila da ima znanja i kompetencija i da je danas to dokazao i dok god bude radio u javnom interesu imaće njenu punu podršku. Obraćajući se poslanicima iz parlamentarne opozicije, koji su ekonomisti, ukazala je da se prilikom odobravanja kredita i određivanja uslova kreditiranja ocjenjuje u kakvom je stanju zemlja, kakav je nivo privredne aktivnosti i kakav je nivo budžetske potrošnje. Upitala je kakav je nivo privredne aktivnosti i budžetske potrošnje u Crnoj Gori u poslednjih 20 godina. Spomenula je poslanika iz parlamentarne opozicije koji je profesor i koji je danas govorio o poređenju Crne Gore sa zemljama regiona koje su po makroekonomskim pokazateljima deset puta bolje nego Crna Gora i upitala koji su to makroekonomski pokazatelji Crne Gore koji su superiorniji u odnosu na bilo koju zemlju regiona, osim privrednog rasta koji je bio vještački zbog neumjerenog zaduživanja svih ovih godina. Postavila je pitanje šta je sa brojem nezaposlenih, porastom plata i penzija i šta je sa spoljnotrgovinskim deficitom. Pojašnjava da je spoljnotrgovinski deficit Crne Gore godinama u iznosu od 1,5 do 1,7 milijardi eura i da je prošle godine ostvaren izvoz do oktobra mjeseca u vrijednosti od 280 miliona eura, a uvoz u vrijednosti od 1,7 milijardi eura. Saopštila je da se ne može upoređivati Crna Gora sa Hrvatskom, Sjevernom Makedonijom, Kosovom, Albanijom, niti sa jednom zemljom, jer se u tim zemljama nešto proizvodi, u tim državama je razvijenija putna infrastruktura i komunalna infrastruktura, imaju proizvodnju i preradu. U Crnoj Gori, kako navodi, nema ništa od toga. Činjenica da izvozimo 280 miliona eura za deset mjeseci 2020. godine, a uvozimo 2 milijarde eura govori dovoljno sama za sebe. Kad je u pitanju zaduženje, ističe da je bilo neophodno, jer bi bankrotirali. Istakla je da je činjenica da su nedostajuća sredstva u junu 2020. godine iznosila 59 miliona eura, u julu 73 miliona, u avgustu 75 miliona, u septembru 32 miliona, u oktobru 74 miliona, u novembru 101 milion eura. Prema podacima, nedostajuća sredstva za samo pet mjeseci iznose 415 miliona eura. Obraćajući se poslaniku Šehoviću kazala je da za sve ove godine nije bilo zamjerki zbog toga što država Crna Gora plaća preko 100 miliona eura kamate, dok se sada govori o 7 miliona eura. Na kraju je zamolila da kada je ekonomija i javni interes u pitanju da se ne treba baviti politikom, već konkretno ciframa i potrebama građana i potrebama ove države.

Poslanik Predrag Sekulić je dao svoje viđenje zaduženja, pri tome ističući da bi kredit bio jeftiniji da je ministar prospekt dao premijeru, kako bi napravio dobar ekspeze i dobar ekonomski presjek, i da je ministar sačekao da bude imenovan na tu poziciju i nakon toga pokrenuo proceduru zaduženja. Budući da je predsjednik Vlade saopštio da je zatekao sprženu zemlju izrazio je nevjericu da je kredit dobijen i po ovoj cijeni. Istakao je da je ministar ispoštovao sve procedure na berzi, dok procedure naših zakona i Ustava nijesu ispoštovane. Mišljenja je da bi na taj način ovo bio pravno čistiji posao sa jedne strane, a sa druge strane bi i cijena koštanja ovog kredita bila manja. Takođe, s obzirom da je ministar autor ovog prospekta, kako ističe, u prospektu se navodi da je Crna Gora u odnosu na region 50% evropskog prosjeka, a sve zemlje u regionu su ispod 45% evropskog prosjeka, po podacima Eurostata, čime tvrdnje o spženoj zemlji ne stoje. Kada se govori o prosjeku, u izračunavanje se ubraja i nezaposlenost i proizvodnja i sve ono što je pitanje budžetskog deficita. Saopštio je da je ekonomski pozicija Crne Gore čistija, od zemalja regiona, kao što su na primjer Srbija i Sjeverna Makedonija, iz razloga što nema svoju valutu, pa samim tim nema mogućnost doštampavanja novca. Ukazao je da treba govoriti o realnim ekonomskim pokazateljima, a ne o paušalno sprženoj zemlji.

Ministar finansija i socijalnog staranja, Milojko Spajić, je ponovio da su sve procedure poštovane, kako domaće tako i strane, i zamolio ako neki zakon ili procedura nijesu ispoštovani da se konkretno ukaže na isti. Odgovarajući poslaniku Sekuliću, saopštio je da se po podacima vidi da li je spržena zemlja ili ne i da je pomenuo samo jedan od podataka, a da je ključni podatak zaduženost u odnosu na BDP i u odnosu na imovinu države koja je neprodana. Složio se s poslanikom Sekulićem da je pozicija Crne Gore ekonomski čistija od zemalja koje imaju svoju valutu, kao što su Sjeverna Makedonija ili Srbija, jer je u Crnoj Gori euro kao zlato, mora se uslugom ili nečim materijalnim to zlato zaslužiti, odnosno taj euro. Međutim, problem Crne Gore je što je dug previskok u odnosu na BDP, u odnosu na imovinu kojom raspolaže, pa ne može prodati imovinu da bi vratila dug i po tome je spržena zemlja. Naveo je primjer Grčke, koja iako ima dug po BDP-u možda čak i gori od Crne Gore, ima dosta imovine za prodaju, kojom vraća svoje dugove.

U odgovoru poslaniku Đuroviću saopštio je da na online sastanku sa MMF-om nije bio prisutan guverner Centralne banke, već da su sastanci bili odvojeni. Kad je u pitanju imenovanje direktora Poreske uprave, odgovorio je da se očekuje imenovanje ovog mjeseca. Što se tiče socijalnih pitanja, saopštio je da je jako kompleksna tema i da nije tema ovog sastanka, i da će se o tome raspravljati nekom drugom prilikom.

Pomenuo je da je u vrijeme zaduživanja postojao i rizik koji nije pomenuo, a to je uspješnost djelovanja vakcina protiv koronavirusa, koja bi u slučaju neuspjeha mogla izazvati zamrzavanje tržišta, kada bi se bilo mnogo teže zadužiti. Obraćajući se poslaniku Sekuliću saopštio je da je u decembru zadnji dan za zaduženje bio 9. decembar, a da se čekao januar, zaduženje bi bilo moguće tek oko 10. januara i podsjetio da je Crnu Goru čekao bankrot 21. januara, kada niko ne bi odobrio kredit nedelju dana prije bankrota.

Dodao je i da je krajem decembra kratkoročna likvidnost bila 56 miliona eura, u vrijeme zatvaranja države, kada se generišu dodatnih desetina miliona eura rashoda, kada raste deficit, pri čemu je standardni deficit 30 ili 40 miliona eura.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković je saopštio da Odbor može da donese zaključke i predloži ih Skupštini na usvajanje. Upitao je da li ima predloga i ukazao da poslanici imaju mogućnost da naknadno dostave predloge zaključaka.

Poslanik Damir Šehović je predložio članovima Odbora da kao inicijator kontrolnog saslušanja koncipira predlog zaključaka na način koji je prihvatljiv svima i koje bi predstavio na jednoj od narednih sjednica Odbora kako bi se usaglasili poslali dalje u proceduru.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković je konstatovao da je sa, 11 glasova „za“ i dva glasa „protiv“ (poslanici: Zdenka Popović i Danilo Šaranović), dogovoreno da poslanik Damir Šehović pripremi predlog zaključaka, s tim da i ostali poslanici mogu poslati svoje predloge, kako bi na nekoj od narednih sjednica Odbor utvrdio iste, koji će činiti sastavni dio izvještaja sa kontrolnog saslušanja.

* * *

Sjednica je završena u 18.15 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zapis sa sjednice.

Broj: 00-63-7/21-

SEKRETAR ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Vladimir Joković, s.r.